

**ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД
ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ**

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ**

Нови Сад, Булевар Михајла Пупина 25
Тел: 021/425 836; 425 854
e-mail: office@pzzs.gov.rs
www.pzzs.gov.rs

**ОБЈЕДИЊЕНИ ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У АП ВОЈВОДИНИ ЗА
2017. ГОДИНУ**

Нови Сад, 2018. године

САДРЖАЈ

УВОД	3
1. 0. ЦЕНТРИ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД (ЦСР) У АП ВОЈВОДИНИ	3
1.1 ПОДАЦИ О ЗАПОСЛЕНИМА НА НЕОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ НА ЈАВНИМ ОБЛАШЋЕЊИМА	5
1.2. ПОДАЦИ О ЗАПОСЛЕНИМА И АНГАЖОВАНИМА НА ПРУЖАЊУ УСЛУГА У ОКВИРУ ОРГАНИЗАЦИОНИХ ЈЕДИНИЦА	7
1.3. ПРОФЕСИОНАЛНА ОБУКА РАДНИКА	8
1.4. ПОШТОВАЊЕ ПРАВА КОРИСНИКА	9
2.0. ПОДАЦИ О КОРИСНИЦИМА	10
2.1. БРОЈ КОРИСНИКА.....	10
2.2. ФЛУКТУАЦИЈА КОРИСНИКА.....	13
2.3. ДЕЦА КОРИСНИЦИ.....	13
2.4. ПУНОЛЕТНИ КОРИСНИЦИ – МЛАДИ, ОДРАСЛИ И СТАРИЈИ.....	16
2.5. ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ – ДЕЦА, МЛАДИ, ОДРАСЛИ И СТАРИЈИ.....	18
3.0. ОДЛУЧИВАЊЕ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА ЗА ПУНОЛЕТЕНЕ КОРИСНИКЕ	20
3.1. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА МАТЕРИЈАЛНУ ПОДРШКУ.....	20
3.2. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА СМЕШТАЈ У УСТАНОВУ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И СМЕШТАЈ У ДРУГУ ПОРОДИЦУ.....	21
3.3. СТАРАТЕЉСТВО.....	23
3.4. ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА.....	26
4.0. ОДЛУЧИВАЊЕ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА ЗА МАЛОЛЕТНЕ КОРИСНИКЕ	26
4.1. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА МАТЕРИЈАЛНУ ПОДРШКУ.....	26
4.2. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА БЕЗБЕДНОСТ И СИГУРНОСТ ДЕТЕТА	27
4.3. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА ПОРОДИЧНИ СМЕШТАЈ.....	28
4.4. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА ДОМСКИ СМЕШТАЈ.....	31
4.5. УСВОЈЕЊЕ.....	33
4.6. СТАРАТЕЉСТВО.....	34
4.7. ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА.....	35
5.0. ПОСЛОВИ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА	39
5.1. ЗАШТИТА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ.....	39
5.2. ЗАШТИТА МАЛОЛЕТНИКА.....	45
6.0. УСЛУГЕ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД	48
6.1. ДНЕВНЕ УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ КОЈЕ ПРУЖА ЦСР.....	48
6.2. УСЛУГЕ ПОДРШКЕ ЗА САМОСТАЛНИ ЖИВОТ КОЈЕ ПРУЖА ЦСР.....	49
6.3. САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИО-ЕДУКАТИВНЕ УСЛУГЕ КОЈЕ ПРУЖА ЦСР.....	50
6.4. УСЛУГЕ ИНТЕНЗИВНЕ ПОДРШКЕ ПОРОДИЦИ	51
6.5. УСЛУГЕ СМЕШТАЈА У ПРИХВАТИЛИШТЕ И ПРЕДАХ СМЕШТАЈА	51
7.0. ЗАКЉУЧЦИ	52

УВОД

Покрајински завод за социјалну заштиту на годишњем нивоу израђује збирни извештај о раду центара за социјални рад са територије АП Војводине, у циљу информисања стручне и шире јавности о најважнијим кретањима у области социјалне заштите на нивоу покрајине, као и доприноса развоју политика заснованих на подацима на покрајинском нивоу. Документ извештаја доступан је на сајту Покрајинског завода за социјалну заштиту и упућује се Покрајинском секретаријату за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Извештај приказује анализу рада центара за социјални рад са територије АП Војводине за 2017. годину, кроз неколико аспеката: капацитете центара у погледу људских ресурса и обим послова које центар обавља у остваривању права и спровођењу мера у вршењу јавних овлашћења. Извештај приказује и карактеристике циљних група корисника у систему социјалне заштите, као и услуге на локалном нивоу на које ЦСР упућује. Извештај се односи на 2017. годину, али су за поједине индикаторе приказани подаци и за претходне две године ради сагледавања трендова у конкретним областима.

Анализа је урађена на основу појединачних годишњих извештаја о раду које центри достављају Покрајинском заводу за социјалну заштиту и података из базе података Републичког завода за социјалну заштиту. Формат за извештавање је у Excel документу и садржи квантитативне податке који чине базу. Поред извештаја у Excel формату центри достављају и наративни извештај са интерпретацијама квантитативних података, ширим налазима и закључцима о показатељима социјалне заштите у локалној заједници у којој делују.

Имајући у виду да нема нормативне уређености послова праћења и извештавања у социјалној заштити и јединственог начина евидентирања података у центрима за социјални рад, као и да се формат извештавања у неким деловима мења из године у годину, све приказане податке у овом извештају треба посматрати више као оквир у коме крећу појаве које су анализирине.

1.0. ЦЕНТРИ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД (ЦСР) у АП ВОЈВОДИНИ

Према подацима последњег пописа из 2011. године, АП Војводина има 1.931.809 становника, што чини 21,56 % од укупног броја становника Републике Србије, док је процењени број становника према Републичком заводу за статистику за децембар 2016. године 1.685.797. У смислу територијалне организације АП Војводина састоји се од 45 општина и градова, подељених у 7 округа, а седишта округа су у: Новом Саду, Суботици, Зрењанину, Панчеву, Сомбору, Кикинди и Сремској Митровици.

Територија покрајине покривена је мрежом од 42 ЦСР: 40 градских/општинских и 2 међуопштинска центра који покривају територију целе покрајине.

- 40 градских/општинских центара: Ада, Алибунар, Апатин, Бач, Бачка Паланка, Бачка Топола, Мали Иђош, Бачки Петровац, Бела Црква, Бечеј, Врбас, Вршац, Житиште, Зрењанин, Инђија, Ириг, Кањижа, Кикинда, Ковачица, Ковин, Кула, Нова Црња, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Опово, Оџаци, Панчево, Пећинци, Пландиште, Рума, Сента, Сечањ, Сомбор, Србобран, Сремска Митровица, Стара Пазова, Суботица, Темерин, Чока и Шид
- 2 међуопштинска центра: Жабаљ (Тител) и Нови Сад (Беочин, Сремски Карловци)

- Municipalities of Vojvodina / Opštine Vojvodine -

Legend / Legenda:

SK - SREMSKI KARLOVCI (Sremski Karlovci)

BP - BAČKI PETROVAC (Bački Petrovac)

Законом о социјалној заштити и подзаконским актима је уређена делатност ЦСР, па у вршењу јавних овлашења ЦСР обавља послове процене и планирања, спроводи поступке и одлучује о правима на материјална давања и о коришћењу услуга, предузима прописане мере, покреће и учествује у судским и другим поступцима, ослањајући се пре свега на Закон о социјалној заштити и Породични закон, али и друге сродне законе и подзаконске прописе релевантне за области у којима делује, на пример заштиту од насиља у породици рад са малолетним почиоцима кривичних дела итд.

ЦСР учествује и у пословима планирања и развоја социјалне заштите у јединици локалне самоуправе за коју је основан, у складу са законом и актима јединице локалне самоуправе. ЦСР има за задатак да иницира и развија превентивне и друге програме који доприносе задовољењу индивидуалних и заједничких потреба грађана у својој локалној заједници.

ЦСР као установа и део система у обавези је да одговори и на изазове у погледу испуњења прописаних стандарда рада, побољшања професионалних капацитета својих запослених и квалитета и ефеката рада са корисницима. Ово су све за ЦСР велики изазови у околностима стално присутног тренда повећања броја корисника, недовољних ресурса у заједници у смислу недостајућих услуга пре свега, као и врло често неразвијене међусистемске сарадње и координације али и недовољних људских ресурса у самим ЦСР, а посебно у актуелним околностима када је на снази Уредба о забрани запошљавања која не дозвољава попуњавање упражњених радних места и запошљавање нових радника.

1.1. Подаци о запосленима на неодређено време на јавним овлашћењима у ЦСР

Према подацима ЦСР на дан 31.12.2017. године на **пословима јавних овлашћења на неодређено време** у ЦСР у Војводини било је запослено **укупно 713 радника. У односу на претходну годину број запослених на јавним овлашћењима је смањен за око 1%, а истовремено, број корисника на евиденцији ЦСР порастао је за 0.3%**. Наведени подаци о односу броја запослених и броја корисника су значајни с обзиром да иако евидентирано повећање броја корисника у односу на претходну годину није велико, тренд континуираног пораста броја корисника је константно присутан годинама у назад. При том, и даље важећа Уредба о забрани запошљавања ограничава у погледу попуњавања упражњених радних места и запошљавања додатних кадрова.

У укупном броју од 713 радника запослених на неодређено време на пословима јавних овлашћења, **удео финасирања републичког буџета је 74%, док су локалне самоуправе у Војводини у 2017. години учествовале у финансирању овог кадра у уделу од 25%**, што је непромењена ситуација у односу на прошлу годину. Локалне самоуправе највише учествују у финансирању техничког особља, потом административно финансијског, **али и стручног кадра који ради на пословима јавних овлашћења, са 17%**. У табели која следи може се видети преглед броја запослених према извору финансирања и врсти послова за запослене на пословима јавних овлашћења у ЦСР.

Структура запослених радника на неодређено време у ЦСР на пословима јавних овлашћења на дан 31.12.2017. према врсти послова и извору финансирања						
Извор финансирања	Руководећи	Стручни радници	Стручни сарадници	Административно Финансијски	Техничко особље	УКУПНО
Буџет Републике Србије - искључиво	56	360	3	73	35	527
Буџет локалне самоуправе - искључиво	5	73	19	28	58	183
Оба извора финансирања (радници које финансира буџет РС и ЛС)	2	1	0	0	0	3
УКУПНО	63	434	22	101	93	713

Од укупно 713 запослених на неодређено време на јавним овлашћењима, на дан 31.12.2017. у ЦСР је било укупно **434 стручних радника**. Број стручних радника је смањен за око 6 радника¹, док је структура стручног кадра непромењена у односу на прошлу годину. Највише је социјалних радника **38%**, затим психолога 23% и правника 18% итд. Поред 434 стручних радника запослених на неодређено време у ЦСР је радило још 64 стручних радника на одређено време (што је на нивоу од прошле године). **Значајан број радника који су ангажовани на одређено време указује нам на то да ЦСР имају потребу за додатном радном снагом**. Ове податке посматрамо и у светлу тренда континуираног пораста броја корисника и говори о значајном оптерећењу радника ЦСР, и то не само у смислу радног оптерећења бројем корисника него и све сложенијом проблематиком корисника који се обрађају ЦСР.

Највећи број стручних радника ради **на пословима водитеља случаја - 66%** односно 286 стручних радника, затим, на пословима супервизора је било ангажовано 29 стручних радника и 27 радника који су комбиновано обављали послове супервизора и водитеља случаја. Иако је Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад предвиђено да послове водитеља случаја могу обављати социјални радник, психолог, педагог, андрагог и специјални педагог, поједини ЦСР извештавају и о правницима (13 правника) који раде на овим пословима, што представља непоштовање Правилника и намеће питање квалитета рада са корисником у процесу вођења случаја. Уочава се ипак позитиван помак по овом питању јер је у претходној 2016. години на пословима вођења случаја радило 31 правника.

¹ Није могуће дати прецизан податак о броју радника због непрецизних података у извештајима ЦСР за претходну 2016. годину.

Структура запослених стручних радника на неодређено време 31.12.2017. према стручном профилу и врсти послова					
Стручни профил радника	Врста послова				Укупно
	Водитељ случаја	Супервизор	Водитељ случаја и супервизор	Други стручни радници	
Социјални радник	129	13	10	14	166
Психолог	85	5	10	2	102
Педагог	44	8	5	3	60
Специјални педагог	14	2	1	1	18
Андрагог	0	0	0	0	0
Социолог	0	0	0	10	10
Правник	13	0	1	61	75
Друго	1	1	0	1	3
УКУПНО	286	29	27	92	434

1.2. Подаци о запосленим и ангажованим на пружању услуга у оквиру организационих јединица у ЦСР

ЦСР у вршењу јавних овлашћења пружа услуге процене и планирања, а може пружати и друге услуге социјалне заштите у оквиру своје посебне организационе јединице, уколико поседује лиценцу за пружање одређене услуге и ако у локалној заједници нема другог овлашћеног пружаоца услуге социјалне заштите.²

На дан 31.12.2017. године у оквиру организационих јединица у ЦСР на пружању услуга било је ангажовано укупно 367 радника. Од тог броја 298 на услугама које подлежу лиценцирању (дневни боравак, помоћ у кући, свратиште, лични пратилац, услуге подршке за самостални живот, саветодавно терапијске, прихватилиште, предах...), а 69 радника на осталим програмима и сервисима који не подлежу лиценцирању (као што су породични сарадник, клубови, саветовалишта, дневни центри, храна на точковима и сл.). У наведеном броју ангажованог и запосленог особља када су у питању услуге које подлежу лиценцирању, највећи удео од 47% чине сарадници, затим следи стручни кадар са уделом од 21% и технички радници са уделом од 19%. Међу особљем које је ангажовано на услугама које не подлежу лиценцирању имамо већи удео стручних радника, од 61% у односу на укупан број, што је због тога што међу овим услугама имамо саветовалишта у којима искључиво стручни кадар може да буде ангажован у раду са корисницима. Прошле године, на дан 31.12.2016. на локалним услугама у оквиру ЦСР је било анагажовано 323 радника, па можемо да закључимо да је број радника повећан за 14%.

² Закон о социјалној заштити, чл. 122

1.3. Професионална обука радника ЦСР

Законом о социјалној заштити прописано је право али и дужност свих стручних радника и стручних сарадника да у току професионалног рада прате развој науке и струке и да се стручно усавршавају, ради одржавања и унапређења професионалних компетенција и квалитета стручног рада. Поред тога, Законом је прописано да сваки пружалац услуге, па и ЦСР, доноси план стручног усавршавања.³

Кроз годишњи извештај о раду ЦСР дају податак да ли поседују годишњи план стручног усавршавања за своје запослене. Посматрајући ове расположиве податке о стручном усавршавању, можемо рећи да се евидентира извесно унапређење, бар када када је **планирање стручног усавршавања у питању**, с обзиром да је за 2017. годину 7 ЦСР известило да нема годишњи план стручног усавршавања, у односу на претходну 2016. када се негативно изјаснило једна трећина ЦСР.

Највећи број стручних радника у оквиру стручног усавршавања присуствовао је програмима обуке који су акредитовани у систему социјалне заштите (457), затим различитим семинарима, стручним скуповима и конференцијама (308 стручних радника), као и програмима обуке који нису акредитовани у нашем систему (219 радника). У неки вид формалног образовања – на специјалистичким или мастер студијама и сл. у 2017. години, укључено је 21 запослених у ЦСР.

Број стручних радника који су похађали програме стручног усавршавања у току године			
Врста програма обуке или стручног усавршавања	Број радника у 2015.	Број радника у 2016.	Број радника у 2017.
Програми обуке који су акредитовани у систему социјалне заштите	397	425	457
Програми обуке који нису акредитовани у систему социјалне заштите	237	233	219
Семинари, саветовања, конференције и друго	465	314	308
Неки други програми или усавршавања (академско усавршавање – специјализација, мастер и сл.)	19	21	21

Према подацима из извештаја, може се видети да у појединим ЦСР има радника који нису похађали основни програм обуке за посао који раде (вођење случаја, супервизија и основни програм за правнике), у највећем броју за посао водитеља случаја – 26 запослених, 9 правника и 2 супервизора.

³ Закон о социјалној заштити, члан 144 и члан 145

Број стручних радника који нису похађали основни програм обуке за посао који обављају	2015.	2016.	2017.
Број радника који нису завршили програм обуке за вођење случаја	25	34	26
Број радника који нису завршили обуку за супервизоре	14	5	2
Број радника који нису завршили обуку за правнике	9	16	9

Анализом података о програмима обуке за којима стручни радници имају потребу, можемо да закључимо да су то програми који имају за циљ унапређење знања и вештина у специфичним областима као што су превенција и заштита од насиља у породици – рад са жртвама и рад са насилницима, затим вештине преговарања и медијације, рад са младима у ризику и проблемима у понашању, итд. Али евидентна је присутност и потребе за обукама које се баве превенцијом стреса и професионалног изгарања, код значајног броја ЦСР што јесте значајан показатељ високог радног оптерећења и професионалног притиска који трпе запослени у нашем систему.

1.4. Поштовање права корисника ЦСР

Закон о социјалној заштити гарантује кориснику социјалне заштите поштовање следећих права: право на информације, право на учешће у доношењу одлука, право на слободан избор услуга, право на поверљивост података, право на приватност и право на притужбу. Поштовање права на притужбу практично значи да сваки корисник који није задовољан пруженом услугом, поступком или понашањем пружаоца услуга, може поднети притужбу надлежном органу. ЦСР као и други пружаоци услуга требало би да имају прописану процедуру за поступање по примедбама грађана на рад стручних радника.

Индикатор поштовања законски загарантованог права на притужбу, у формату за извештавање ЦСР, јесте одговор на питање „Да ли у вашем ЦСР постоји прописана процедура за поступање по примедбама корисника ЦСР“? Тек нешто више од половине ЦСР (28) је у својим годишњим извештајима пријавило да има такву процедуру, тако да је ово право корисника загарантавно бар у формалном смислу, постојањем процедуре у наведеном броју ЦСР.

У ЦСР постоји прописана процедура за поступање по примедбама грађана на рад стручних радника	2015. година	2016. година	2017. година
Број центара за социјални рад	26	27	28

2.0. ПОДАЦИ О КОРИСНИЦИМА

2.1. Број корисника

Према Закону о социјалној заштити, корисник права или услуга социјалне заштите може бити појединац или породица која се суочава са препрекама у задовољењу потреба, услед чега не може да достигне или да одржи квалитет живота, или која нема довољно средстава за подмирење основних животних потреба а не може да их оствари својим радом, приходом од имовине или из других извора.⁴ Корисници социјалне заштите су држављани Републике Србије, а могу бити и страни држављани и лица без држављанства, у складу са Законом и међународним уговорима.⁵

Подаци из годишњих извештаја ЦСР показују да је **током 2017. године у ЦСР у Војводини евидентирано укупно 218.238 корисника**, што **је повећање од 0,3% у односу на 2016.годину. На дан 31.12.2017. године евидентирано је 174.065 корисника**. Током година укупан број корисника ЦСР константно расте (изузетак је само 2011. година када је евидентиран пад), тако да је број корисника ЦСР у Војводини у 2017. години већи за 35.016 у односу на 2009. годину. Учешће корисника социјалне заштите у становништву Војводине је 11,4%, па је Војводина на другом месту по учешћу корисника у општој популацији, након региона Јужне и Источне Србије.

Година	Бр. корисника	Учешће корисника у становништву АПВ	
2009.	183.222	9,0%	Број становника по попису 2002. 2.031.992
2010.	189.435	9,3%	
2011.	168.447	8,8%	
2012.	186.330	9,7%	Број становника по попису 2011. 1.916.889
2013.	194.620	10,1%	
2014.	205.364	10,7%	
2015.	210.056	10,9%	
2016.	217.679	11,3%	
2017.	218.238	11,4%	

⁴ Закон о социјалној заштити, члан 41

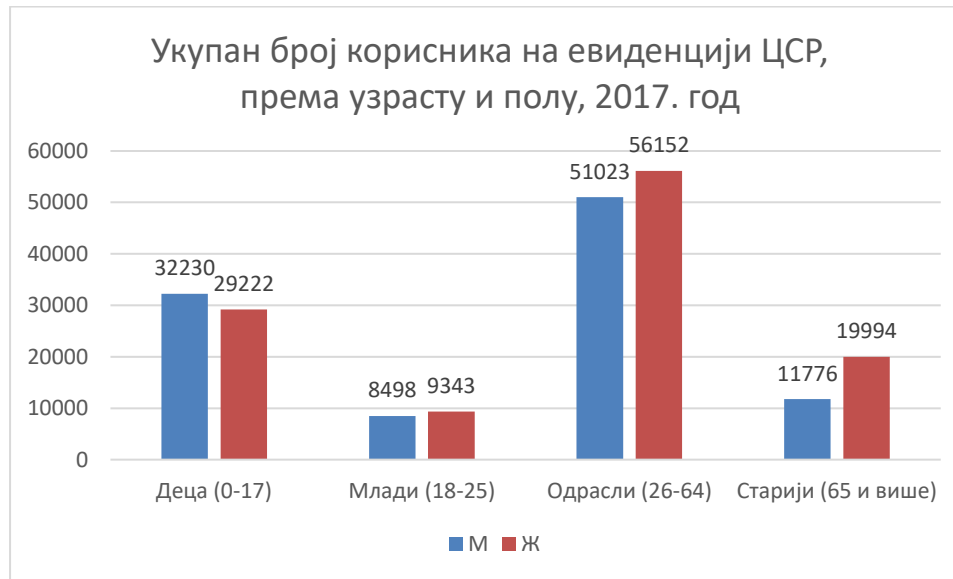
⁵ Закон о социјалној заштити. члан 6

Анализирајући број корисника по узрасним групацијама, уочава се да највеће учешће имају **корисници у одраслом добу који чине 50% укупног броја корисника ЦСР**. Затим следе деца са учешћем од 28%, старије особе 14% и млади као најмања групација од 8% у укупном броју корисника. У узрасној структури нема значајнијих промена током година – **одрасла лица су константно најбројнији корисници и њихово учешће креће се око половине од укупног броја**.

У родној структури укупног броја корисника учешће жена је нешто мало веће и износи 52%. Уколико посматрамо родну структуру по узрасним групама, примећујемо да је у групацијама *Деца (0-17)* и *Млади (18-25)* нешто већи укупни број корисника мушког пола, док са узрастом расте удео жена.

Укупан број корисника у регистру ЦСР на активној евиденцији по старости и полу										
Корисници по узрасту	У току 2015.	У току 2016.	Број корисника на активној евиденцији у току извештајног периода (01.01.2017. - 31.12.2017.)			31.12.2015.	31.12.2016.	Број корисника на активној евиденцији 31.12.2017.		
			М	Ж	Укупно			М	Ж	Укупно
Деца (0-17)	60657	62515	32230	29222	61452	47960	49824	25601	23250	48851
Млади (18-25)	18632	18564	8498	9343	17841	14365	13749	6382	6983	13365
Одрасли (26-64)	102275	106852	51023	56152	107175	82955	87148	41644	45446	87090
Старији (65 и више)	28492	29748	11776	19994	31770	23019	23176	9099	15660	24759
Укупно	210056	217679	103527	114711	218238	168299	173897	82726	91339	174065

Пребивалиште корисника као податак нам говори посредно о степену доступности услуга система социјалне заштите, а посебно посматрајући га у светлу налаза различитих истраживања која говоре о неповољнијем положају становништва руралних подручја када је у питању приступ јавним услугама. У односу на обележје пребивалишта корисника подаци су евидентирани за све кориснике, а **број корисника са градског подручја је исти (50%) у односу на кориснике из неградских средина**, што нам говори о позитивним показатељима бар кад је у питању географска доступност услуга социјалне заштите.

Корисници на активној евиденцији ЦСР у 2017. години према пребивалишту корисника, полу и старости									
Старосне групе	Градско			Остало			Укупно М	Укупно Ж	Укупно
	М	Ж	Укупно	М	Ж	Укупно			
Деца (0-17)	16418	14562	30980	15795	14677	30472	32213	29239	61452
Млади (18-25)	4215	4431	8646	4228	4967	9195	8443	9398	17841
Одрасли (26-64)	24966	27628	52594	26078	28503	54581	51044	56131	107175
Старији (65 и више)	5815	10109	15924	5956	9890	15846	11771	19999	31770
УКУПНО	51414	56730	108144	52057	58037	110094	103471	114767	218238

2.2. Флукуација корисника

Кретање броја корисника током године од момента уласка у систем до изласка из система социјалне заштите може се посматрати као показатељ његове ефективности. Анализа ових кретања показује да су она иста као и у претходном периоду. Почетком 2017. године, за рад из претходне 2016. пренето укупно 162.685 или 75% од укупног броја предмета. Процент корисника који су се први пут јавили ЦСР (новоевидентираних) је 14% од укупног броја корисника услуга ЦСР током 2017. године, проценат реактивираних је 11% и у пасиву је стављено током 2017. године 20% предмета. Број новоевидентираних и реактивираних корисника ЦСР у 2017. години је 55.201 што је за 4% више од укупног броја новоевидентираних и реактивираних корисника у претходној години.

Судећи према подацима, излазак из система социјалне заштите је ретка појава, с обзиром да је значајан удео оних предмета који се преносе из претходне године, што говори о томе да корисници углавном дуго остају у систему и уз подршку социјалне заштите. Уколико ово посматрамо као показатеље ефективности, онда се намеће закључак да је потребно у већој мери подстаћи мере социјалног укључивања корисника, као једног од најважнијих циљева социјалне заштите.

Кретање броја корисника у ЦСР у 2017. години					
Старосне групе	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно у 2017.	Стављени у пасиву
Деца (0-17)	44289	10862	6301	61452	12601
Млади (18-25)	12980	2572	2289	17841	4476
Одрасли (26-64)	82598	10393	14184	107175	20085
Старији (65 и више)	22818	6813	2139	31770	7011
УКУПНО	162685	30640	24913	218238	44173

2.3. Деца корисници

Законом о социјалној заштити је прописано да дете може бити корисник социјалне заштите када му је услед породичних или неких других животних околности, угрожено здравље, безбедност и развој, односно ако је извесно да без подршке социјалне заштите не може да достигне оптимални ниво развоја.

У току 2017. године евидентирано је укупно 61.452 деце корисника ЦСР. Распоживи подаци за претходни период указују на константну тенденцију пораста броја деце која су из различитих разлога у систему социјалне заштите. **У 2017. евидентира се смањење броја деце у систему социјалне заштите за 1,7% у односу на претходну 2016. годину.** Ово смањење се евидентира пре свега за децу која су евидентирана у корисничкој групи социјално - материјално угрожене деце, што ћемо видети касније у приказу

структуре деце по корисничким групама. Подаци о броју деце корисника услуга система социјалне заштите у периоду 2014 до 2017. могу се видети у графику који следи.

У односу на узраст уочава се да су деца старијег узраста бројнији корисници система социјалне заштите, а **најбројнија су деца узраста 6 до 14 година која чине 48% укупног броја деце на евиденцији**. Више од једне десетине (12%) деце евидентирано у ЦСР је било на најмлађем узрасту - само до три године, а деце од 3 до 5 година старости (15%). Деце на најстаријем узрасту од 15 до 17 је евидентирано 23%. У родној структури **дечаки су бројнији**. Однос у корист дечака је најизраженији у старијој групацији деце узраста од 15 до 17 година, а смањује се како је узраст нижи.

Број деце на активној евиденцији ЦСР у току 2017. године и на дан 31.12.2017. године према узрасту и полу						
Узрасне групе	Укупан број деце у 2017. год.			Број деце на дан 31.12.2017.године		
	М	Ж	УКУПНО	М	Ж	УКУПНО
0 - 2	3928	3835	7763	2838	2880	5718
3 - 5	4729	4808	9537	3790	3776	7566
6 - 14	15451	14218	29669	12770	11594	24364
15-17	8122	6361	14483	6203	5000	11203
УКУПНО	32230	29222	61452	25601	23250	48851

У складу са законским одређењима деца корисници ЦСР евидентирана су у обрасцу за извештавање кроз припадност корисничким групама⁶. Гледано према овим корисничким групама, **најбројнија су деца која су у систему социјалне заштите због социо-материјалне угрожености, односно чије су породице корисници НСП или неких других материјалних давања (40.700 деце припада овој корисничкој групи или 59% укупног броја деце). У односу на претходну годину је смањен удео деце у овој корисничкој групи када је она чинила 62% укупног броја деце на евиденцији ЦСР.**

Затим следе деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права (9% укупног броја деце), деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом (7%), деца ОСИ (5%), деца жртве насиља и занемаривања (5%), деца под старатељством (4%)... Удео деце жртава насиља и занемаривања је повећан за око 1% у односу на претходну годину. Значајан је и удео од 5% деце у групацији „остала деца“ у коју се сврставају сва деца која су у систему социјалне заштите из различитих разлога који нису садржани у класификацији према дефинисаним корисничким групама.

Број деце у ЦСР према корисничким групама/поступцима и узрасту у 2017. години						
Корисничке групе	Узраст					
	0-2	3-5	6-14	15-17	УКУПНО	%
Деца под старатељством (сва деца под старатељством: и у породици и на смештају)	171	269	1422	803	2665	3,9
Деца жртве насиља и занемаривања	383	535	1844	798	3560	5,2
Деца са неадекватним родитељским старањем	239	280	993	497	2009	2,9
Деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом	1	1	1159	3616	4777	6,9
Деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права	811	1304	3105	1047	6267	9,1
Деца чије су породице корисници НСП и других видова материјалних давања	5450	6950	20705	7589	40700	59,2
Деца ОСИ	171	534	1916	905	3526	5,1
Деца у поступцима одређивања личног имена	260	24	9	5	298	0,4
Деца у поступцима располагања имовином	57	58	302	174	591	0,9
Деца у поступцима: сагласност за малолетнички брак	0	0	6	30	36	0,1
Деца жртве трговине људима	3	0	17	21	41	0,1
Деца страни држављани без пратње	3	3	120	87	213	0,3
Деца која живе и раде на улици (деца улице)	6	18	158	103	285	0,4
Деца повратници/из реадмисије	9	34	37	11	91	0,1
Остала деца	774	451	1404	1058	3687	5,4

Када говоримо о подацима о укључености деце у образовни систем, посебно је значајно истаћи податак да **чак 11% деце која су у систему социјалне заштите, није уопште укључено у образовни систем, а да за још око 20% деце ЦСР нема податке о врсти школе коју дете похађа тј. о образовном статусу.** Ситуација по овом питању не мења се годинама у назад.

⁶ Један корисник може бити евидентиран у више корисничких група – нпр. корисник који прима материјалну помоћ може бити и жртва насиља и особа са инвалидитетом

Број деце у ЦСР према узрасту и врсти школе коју похађају на дан 31.12.2017. године						
Узраст	Врста школе					УКУПНО
	Предшколска настава	Основна	Средња	Не похађа школу	Нема података	
6-14	1791	16266	679	2499	4432	25667
15-17	0	3496	4870	1642	2978	12986
УКУПНО	1791	19762	5549	4141	7410	38653

2.4. Пунолетни корисници – млади, одрасли и старији

Према Закону о социјалној заштити млада особа (пунолетно лице до навршених 26 година живота) може бити корисник социјалне заштите по истим условима као и дете, кад му је услед породичних или неких других животних околности, угрожено здравље, безбедност и развој, односно ако је извесно да без подршке социјалне заштите не може да достигне оптимални ниво развоја.

И пунолетна лица од навршених 26 година до навршених 65 година (одрасле особе), као и старији корисници од 65 година могу бити корисници социјалне заштите односно ЦСР, када је њихово благостање, безбедност и продуктиван живот у друштву угрожено ризицима услед старости, инвалидитета, болести, породичних и других животних околности. У складу са законским одређењима у формату за извештавање дефинисане су корисничке групе пунолетних корисника.

У току 2017. године евидентирано је укупно 156.786 пунолетних корисника, што је за 1% више него претходне године. Број пунолетних корисника социјалне заштите током година расте, а при том је број пунолетних корисника за 2,5 пута већи у односу на број деце на евиденцијама ЦСР.

Најбројнија групација пунолетних корисника ЦСР су **материјално угрожене особе (са уделом од 66%)**. Ово је уједно и најчешће обележје свих узрасних групација, осим код старијих преко 80 година код којих је најчешће обележје потреба за домским смештајем и другим услугама социјалне заштите. После материјално угрожених, следећа по бројности корисничка група јесу особе са инвалидитетом (11%), затим особе које су корисници домског смештаја и других услуга социјалне заштите у локалној заједници (7%), итд⁷.

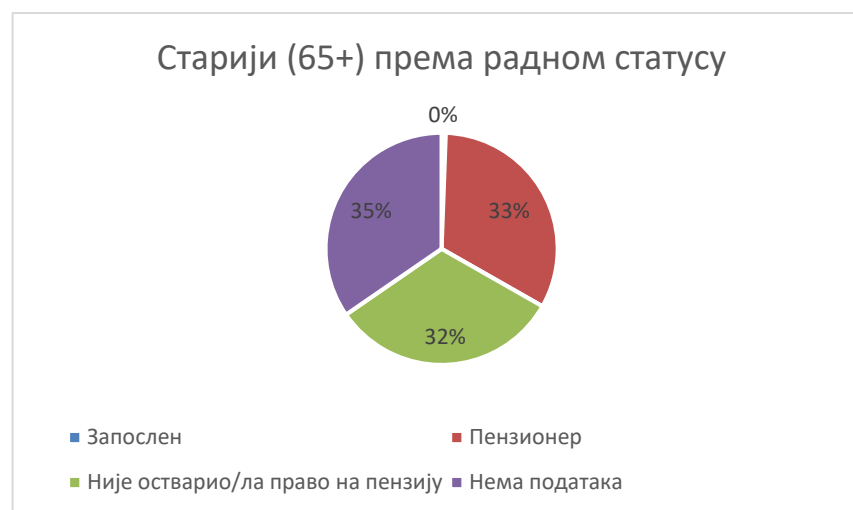
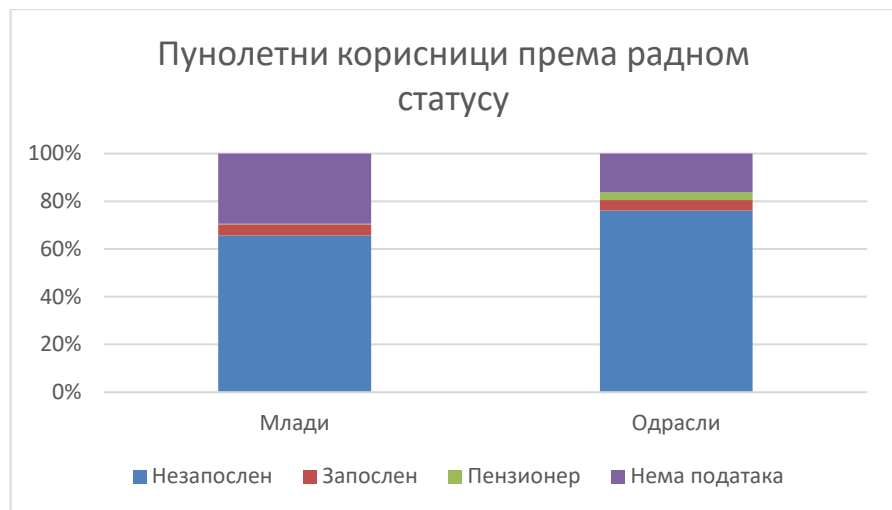
Број пунолетних корисника у ЦСР према корисничким групама и старости у 2017. години						
Корисничке групе	Млади (18 - 25)	Одрасли (26 - 64)	Старији (65 - 79)	Старији (80 и више)	Укупно 2017.	%
Жртве насиља, занемарене особе и у ризику од занемаривања	1059	4560	960	187	6766	4,0
Особе које се споре око вршења родитељског права	751	4362	226	19	5358	3,2
Особе са инвалидитетом	1454	10470	5951	1479	19354	11,5
Особа са друштвено неприхватљивим понашањем	1409	1354	186	16	2965	1,8
Особе које имају потребе за домским смештајем и другим услугама социјалне заштите у локалној заједници	904	4610	3970	2323	11807	7,0
Материјално угрожене особе	12299	83906	12943	1621	110769	65,7
Страни држављани и лица без држављанства у потреби за социјалном заштитом	19	84	18	1	122	0,1
Жртве трговине људима	7	6	2	0	15	0,0
Бескућници	7	73	26	3	109	0,1
Остали	1268	5526	3523	1215	11404	6,8

Кроз образац за годишње извештавање ЦСР тражени су подаци о запослености корисника ЦСР и нивоу образовања, што су важни индикатори имајући у виду бројност корисника материјалних давања и чињеницу да је укључивање на тржиште рада један од важних ефеката који се у систему социјалне заштите може постићи као мера за смањење социјалне искључености.

Удео незапослених, како се из графика види, већи је код одраслих него код младих. У узрасној групацији старијих указујемо на значајан број корисника у овој групацији који нису остварили пензију (око 32%) и за које ЦСР нема податке о статусу (35%).

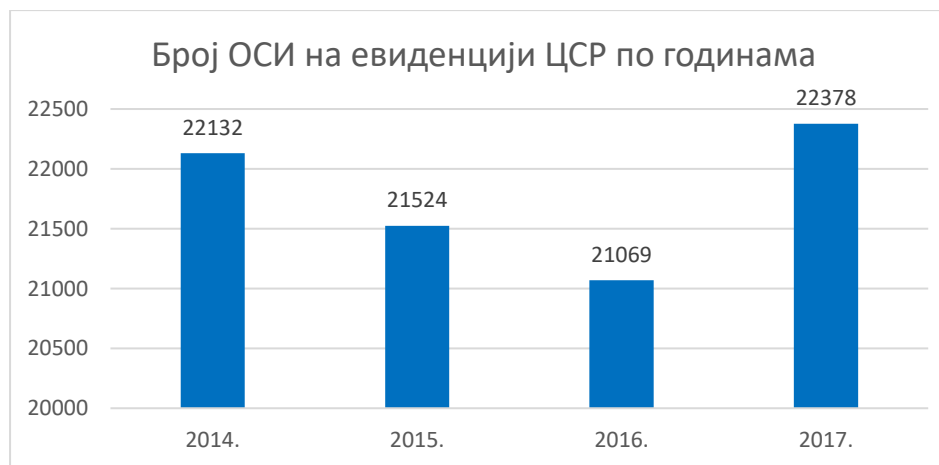
⁷ Један корисник може бити евидентиран у више корисничких група – нпр. корисник који прима материјалну помоћ може бити и жртва насиља и особа са инвалидитетом

Велики проценат грађана корисника услуга, за које ЦСР нема податке о радном статусу, указује да нам је питање радног статуса корисника ЦСР реалативно занемарено, иако је веома важно.

2.5. Особе са инвалидитетом – деца, млади, одрасли и старији

У току 2017. године услуге ЦСР користило је укупно **22.378 особа са инвалидитетом** - деце, младих, одраслих и старијих (21.069 особа са инвалидитетом евидентирано је у 2016. години, 21.524 у 2015.години, 22.132 у 2014. години).

Одрасле особе са инвалидитетом су најбројнија групација према узрасту са учешћем од 46% у укупном броју, а одмах затим следе старији, деца и млади. Појединачно гледано, најбројнија је групација одраслих мушкараца са инвалидитетом. Према врсти инвалидитета највећи је број особа са телесним инвалидитетом. Телесни инвалидитет је најзаступљенија врста инвалидитета код одраслих и старијих корисника, док су код деце и младих телесни и интелектуални инвалидитет приближно једнако заступљени. Гледајући појединачно, одрасле и старије особе са телесним инвалидитетом јесу најбројније групације у укупном броју особа са инвалидитетом које користе услуге система социјалне заштите.

Особе са инвалидитетом на евиденцији ЦСР према старости и полу					
Старост	Укупно у 2015.	Укупно у 2016.	Мушки	Женски	Укупно у 2017.
Деца	3230	3172	1971	1308	3279
Млади	1647	1587	821	627	1448
Одрасли	10002	9956	5542	4812	10354
Старији	6645	6354	2493	4804	7297
УКУПНО	21524	21069	10827	11551	22378

Укупно **3.223 особа са инвалидитетом је на дан 31.12. 2017. године користило услугу смештаја** (прихватилишта, домског смештаја или у сродничкој породици и хранитељској породици). Подаци о броју особа са инвалидитетом према узрасту и врсти смештаја коју су користили приказани су у табели која следи. Видимо да је породични смештај доминантна врста смештаја када су деца у питању док је код других узрасних групација то домски смештај.

Број особа са инвалидитетом на евиденцији ЦСР који су на дан 31.12.2017. користили услуге смештаја у установама социјалне заштите или у породичном смештају, према врсти смештаја и узрасту				
Врста смештаја	Старосна структура			
	Деца	Млади	Одрасли	Старији
Смештај у прихватилишту /прихватној станици	7	5	17	5
Смештај у сродничкој старатељској породици	38	18	138	37
Смештај у хранитељској (сродничкој и другој хранитељској) породици	265	45	87	78
Смештај у установи социјалне заштите	123	271	1372	717
УКУПНО	433	339	1614	837

3.0. ОДЛУЧИВАЊЕ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА ЗА ПУНОЛЕТЕНЕ КОРИСНИКЕ

3.1. Остваривање права на материјалну подршку

У складу са Законом о социјалној заштити, материјалну подршку корисник остварује путем новчане социјалне помоћи, додатка за помоћ и негу другог лица, увећаног додатка за помоћ и негу другог лица, помоћи за оспособљавање за рад, једнократне новчане помоћи, помоћи у природи и других врста материјалне подршке.⁸

У табели која следи приказујемо обим послова ЦСР у вези са остваривањем права пунолетних корисника на различите видове материјалне подршке у току 2017. године. Новчана социјална помоћ и једнократна помоћ су видови заштите који представљају директан одговор на финансијско сиромаштво, док је додатка за помоћ и негу другог лица помоћ која се исплаћује по основу инвалидитета. Не изненађује податак да је највећи обим послова ЦСР у вези са остваривањем права на новчану социјалну помоћ и једнократну помоћ. Најмањи број захтева се подноси за остваривање права на помоћ за оспособљавање за рад.

Поређењем са подацима за претходну годину можемо закључити да је **број захтева грађана смањен у односу на 2016. годину када је у питању НСП за 8% и једнократна помоћ за 2%, а повећан је број захтева за помоћ по основу инвалидитета – помоћ и негу другог лица и увећани додатка за помоћ и негу другог лица за око 1%. У 2017. години право на НСП признато је за 29.509 корисника, што је мање за 6% у односу на претходну годину.**

Број решења/закључака према врсти права у 2017.	Број захтева према врсти права				
	Новчана социјална помоћ	Додатак за помоћ и негу другог лица	Увећани додатка за помоћ и негу другог лица	Једнократна новчана помоћ	Помоћ за оспособљавање за рад
Број поднетих захтева за остваривање права у 2017.	32227	3414	1731	51524	69
Број решења о признавању права у 2017.	29509	2075	1005	49886	67
Број решења којима је одбијен захтев за признавање права у 2017.	1173	844	387	3198	0
Број закључака о обустави поступка у 2017.	499	77	16	60	1
Број закључака о одбацивању захтева у 2017.	416	31	9	59	0
Број решења којима је престало право у поступку преиспитивања у 2017.	3805	507	362	127	11
Број закључака о даљем признавању права у поступку преиспитивања у 2017.	19244	455	369	0	10

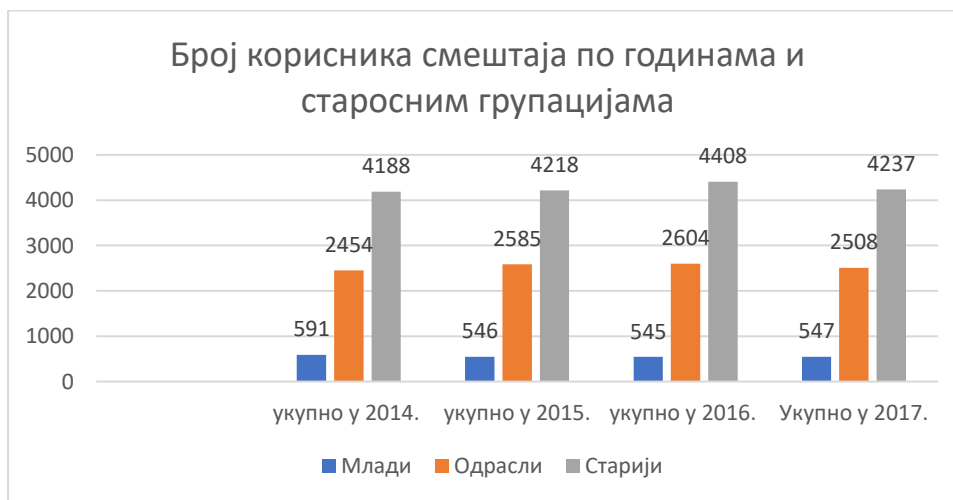
⁸ Закон о социјалној заштити, члан 79

3.2. Остваривање права на смештај у установу социјалне заштите и смештај у другу породицу

Према Закону о социјалној заштити, услуга смештаја може се обезбедити смештајем корисника у сродничку, другу породицу, дом за смештај укључијући мале домске заједнице, у прихватилиште и друге врсте смештаја.⁹

Сврха породичног и домског смештаја је да се кориснику обезбеде услови за одржавање или побољшање квалитета живота, односно задовољавање основних животних потреба, као и здравствена заштита. Смештајем у прихватилиште, као краткотрајним обликом смештаја, осигурава се безбедност корисника и обезбеђује изналагање одрживих решења за кризне ситуације и приступ другим услугама.

У Војводини је током 2017. године на породичном и домском смештају било укупно 7.297 пунолетних корисника – младих, одраслих и старијих (7.557 током 2016. године, 7.349 током 2015. године и 7.233 током 2014.). На дан 31.12.2017. на смештају је било 5.786 пунолетних корисника. Дакле укупни број корисника смештаја је смањен у односу на 2016. годину за 3%. У графику који следи могу се видети подаци о броју корисника смештаја према старосним групама у последње четири године.

Ако се узме у обзир врста смештаја, може се уочити да је породични смештај пунолетних корисника значајно мање заступљен у односу на смештај у установе. Иако важећи Правилник о хранитељству предвиђа **породични смештај за пунолетне особе, ова врста смештаја за одрасле и старије је много ређа пракса него што је то смештај у установу**, и ова област би захтевала много више уређености коју би нови правилник о породичном смештају требао да донесе.

⁹ Закон о социјалној заштити, чл. 47

На породичном смештају у 2017. било је свега 9% корисника у односу 91% корисника на смештају у установама. Породични смештај је иначе ређе коришћена услуга у свим узрасним групацијама, осим код деце. **У групацији младих, заступљеност ове две врсте смештаја је приближно изједначена**, а однос у корист домског смештаја је са узрастом израженији. У структури корисника смештаја по родној припадности, упадљиво је велико учешће жена у групи старијих. У односу на прошлу годину нема значајних промена у смислу удела појединих узрасних категорија на смештају.

Број пунолетних корисника смештаја на евиденцији ЦСР (пренети и нови корисници) у 2017. години, према врсти смештаја, старости и полу корисника								
Врста смештаја	Млади		Одрасли		Старији		Укупно	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Породични смештај у сродничку хранитељску породицу	42	50	30	13	8	13	80	76
Породични смештај у другу породицу	96	112	111	66	43	70	250	248
Домски смештај	150	97	1249	1039	1382	2721	2781	3857
Укупно по полу	288	259	1390	1118	1433	2804	3111	4181
УКУПНО	547		2508		4237		7292	

Број корисника **на породичном смештају** у току 2017. је био 654 док је у претходној години 666 корисника, што је **за 2% мање него у претходној години**. На **домском** смештају је током 2017. године боравило 6.638 корисника док је претходне године 6.890, **што је за 4% мање**.

У току 2017. године је донето 178 решења о смештају пунолетних корисника у породицу (75 решења претходне године). Удео „нових“ корисника на породичном смештају је 27%. Донето је 1.412 решења о смештају у дом (1.620 претходне године), па је удео „нових“ корисника на домском смештају 21% од укупног броја корисника на смештају у дому током 2017. године. Међу новопримљеним корисницима породичног смештаја доминирају млади а код домског смештаја међу новопримљеним корисницима доминирају старији корисници.

У флукуацији корисника домског смештаја нема значајне промене у односу на претходну годину, док када је породични смештај у питању, уочава се пораст удела нових корисника у односу на претходну годину (када је износио 11%), односно значајан пораст броја нових решења за породични смештај (са 75 у 2016. на 178 у 2017. години).

Број донетих решења у току 2017. године о смештају пунолетних корисника (нови корисници) према врсти смештаја, старости и полу корисника								
Врста смештаја	Млади		Одрасли		Старији		Укупно	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Породични смештај у сродничку хранитељску породицу	6	8	15	12	56	27	77	47
Породични смештај у другу породицу	3	2	20	7	4	18	27	27
Домски смештај	38	45	206	177	292	654	536	876
УКУПНО по полу	47	55	241	196	352	699	640	950
УКУПНО	102		437		1051		1590	

Број донетих решења ЦСП о престанку смештаја пунолетних корисника у току 2017. године према старости и полу корисника								
Број решења	Млади		Одрасли		Старији		Укупно	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Број решења о престанку породичног смештаја	39	41	26	15	14	28	79	84
Број решења о престанку домског смештаја	15	14	107	118	358	750	480	882
УКУПНО по полу	54	55	133	133	372	778	559	966
Укупно	109		266		1150		1525	

Решење о **престанку породичног смештаја** је донето током године за 163 корисника. Највећи број, односно **37% корисника** је **након изласка са породичног смештаја** започео самосталан живот, док је код 20% корисника наступила смрт. Мали број корисника, око 13%, се вратио у биолошку или сродничку породицу. Код 10% корисника је као исход након породичног смештаја евидентирано „друго“, што је неспецификован податак који би захтевао додатну анализу с обзиром на учесталост овог опције.

За 1.362 корисника је донето прешење о **престанку домског смештаја**. Као најчешћи **разлог прекида домског смештаја** наводи се **смрт корисника, у 85% случајева од укупног броја прекида смештаја**, при чему 89% умрлих чине старији корисници. Број корисника који су се из дома вратили у биолошку или сродничку породицу је мали и износи непуних 6% у односу на укупан број прекида смештаја.

3.3. Старатељство

Старатељска заштита обухвата међусобно повезане и условљене правне интервенције и мере социјалне заштите у решавању различитих проблема који се јављају у породици. Породични закон налаже да се под старатељство ставља пунолетно лице које је лишено пословне способности, док одлуку о потпуном или делимичном лишењу пословне способности пунолетне особе доноси суд.

Потпуно лишење пословне способности подразумева да пунолетно лице због болести или сметњи у психофизичком развоју није способно за нормално расуђивање те због тога није у стању да се само стара о себи нити да штити своја права и интересе (положај лица млађег од 14 година)¹⁰. У случају делимичног лишења (положај старијег малолетника), судском одлуком се одређују правни послови које лице због болести или сметњи у психофизичком развоју не може самостално да предузима¹¹. ЦСР у остваривању старатељске заштите сарађује са судом у поступку процене стања потенцијалног штићеника, а касније и у реализацији низа мера старатељске заштите.

Наше законодавство је почело да се усклађује са међународним стандардима у области права особа са инвалидитетом и праксе лишења пословне способности, међутим и даље ова област представља за наш систем као и судове значајан изазов имајући у виду да је удео корисника који су потпуности лишени пословне способности у односу на делимично лишење и даље значајно већи, као и да је мали број поступака предлога за враћање пословне способности (6 у току 2017. године). У броју од 274 правоснажних одлука суда о лишавању пословне способности које су донете током 2017. године, **86% је за потпуно лишење пословне способности, док је око 14% за делимично лишење**. Ови подаци показују да се пракса лишења пословне способности значајно не мења током година и да је **потпуно лишење и даље много више заступљено**, иако Конвенција о правима особа са инвалидитетом промовише другачији приступ, а потпуно лишавање пословне способности се мора посматрати у светлу угрожавања људских права особа са инвалидитетом.

Укупан број пунолетних корисника са решењем о сталном старатељству на дан 31.12.2017. године био је 3.867. У старосној структури корисника под старатељством, доминирају одрасли са 74% учешћа, док је мало учешће младих од 6%. Учешће корисника старије доби међу корисницима под старатељством је 20%. Број корисника за који је током године донето решење о стављању под старатељску заштиту (нови корисници) је 342, опет са највећим учешћем од 68% за одрасле кориснике.

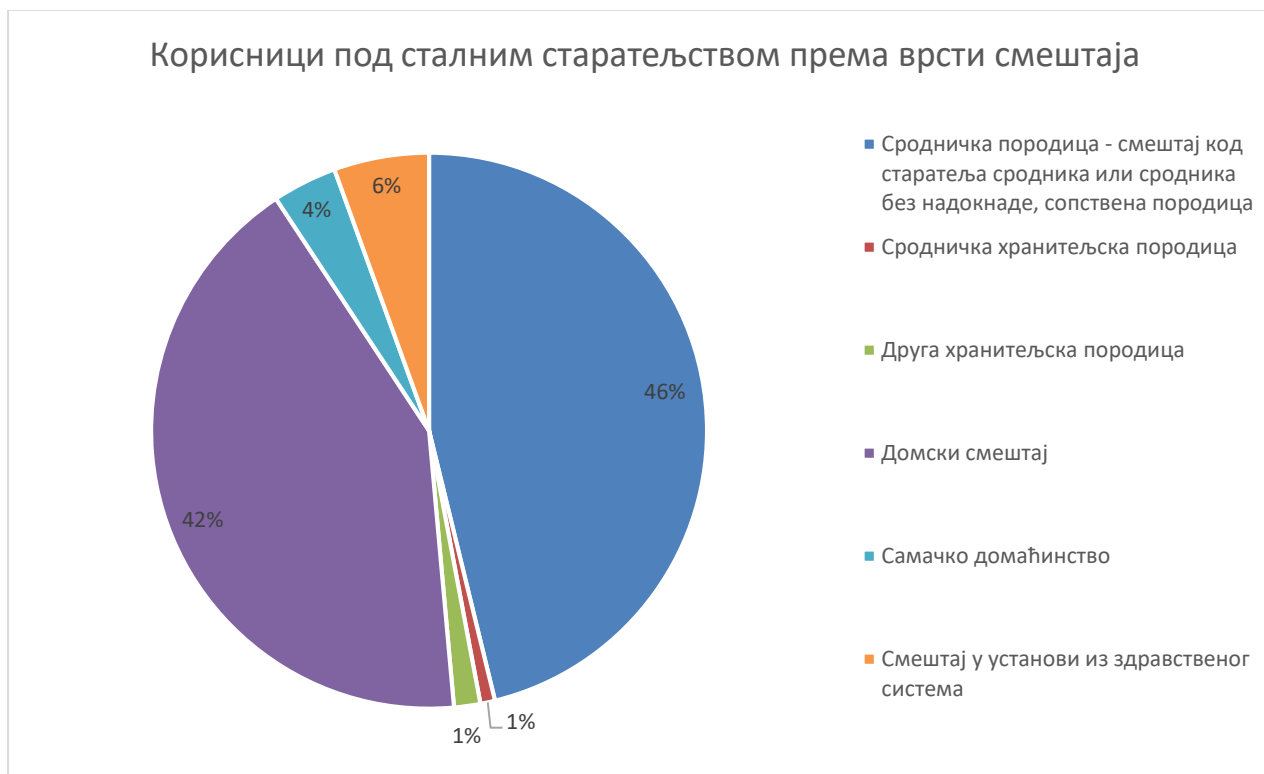

¹⁰ Породични закон, члан 146

¹¹ Породични закон, члан 147

Од укупног броја пунолетних корисника под старатељством **30% су непосредна старатељства, што је значајно оптерећење за запослене у ЦСР** имајући у виду посвећеност која је потребна како би се у потпуности одговорило на потребе лица под старатељством. У 70 % старатељстава дужност старатеља врше физичка лица.

Подаци о смештају корисника под старатељством показују да 46% особа под старатељством живи у својим породицама или сродничким породицама, док је 42% корисника под старатељством смештено у установи за смештај корисника. 6% је на смештају у психијатријским установама здравственог система и 4% особа које су под старатељством живи у самачким домаћинствима, и још 1% у хранитељским породицама.

3.4. Вршење родитељског права

Због болести или сметњи у психофизичком развоју, када дете није у стању да се самостално стара о себи и о заштити својих права и интереса, родитељско право може бити продужено и после пунолетства.¹² У току извештајног периода за 81 лица је продужено родитељско право, што је значајно повећање у односу на претходну годину, а укупно 174 лица на евиденцији ЦСР има продужено родитељско право (укључијући нове и пренете кориснике из претходне године).

Број пунолетних корисника којима је према решењу суда продужено родитељско право						
Продужење родитељског права	Број корисника					
	М	Ж	Укупно у 2016.	М	Ж	Укупно у 2017.
Број корисника којима је у току 2016. године донето решење о продужењу родитељског права (нови корисници)	10	9	19	42	39	81
Укупан број корисника на евиденцији ЦСР којима је продужено родитељско право - пренети и нови корисници	75	66	141	91	83	174

4.0. ОДЛУЧИВАЊЕ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА ЗА МАЛОЛЕТНЕ КОРИСНИКЕ

4.1. Остваривање права на материјалну подршку

Број деце у породицама које су користиле право на новчану социјалну помоћ у 2017. години је 38.256, а још 2.615 деце је остварило право на материјалну подршку по основу инвалидитета (право на туђу негу и помоћ и увећану туђу негу и помоћ). **У односу на претходну годину смањен је број деце у породицама које остварују право на новчану социјалну помоћ за 2%, али је повећан број деце која остварују право по основу инвалидитета за 7%.**

Укупан број деце обухваћен материјалном подршком	2014.	2015.	2016.	2017.
Број деце чланова породице корисника НСП	43103	41403	39006	38256
Број деце обухваћен правом на туђу негу и помоћ	1393	1701	1436	1557
Број деце обухваћен правом на увећану туђу негу и помоћ	1065	1195	1016	1058

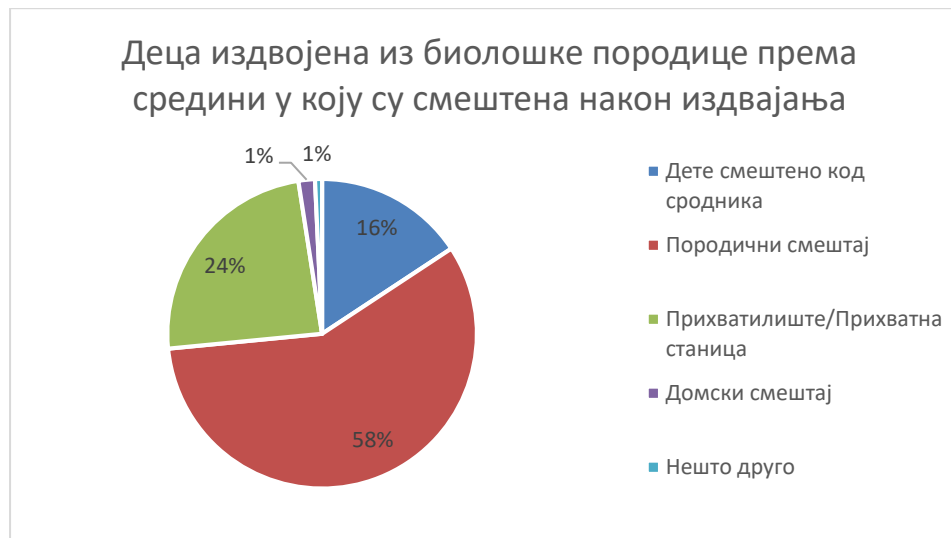
¹² Породични закон, чл. 85

4.2. Остваривање права на безбедност и сигурност детета

У току 2017. године ЦСР је, као орган старатељства, у циљу заштите деце, интервенисао **издвајањем укупно 407 деце из биолошких породица**. Међу издвојеном децом највећи је удео од 47% деце узраста 6-14 година, јер је то уједно узрасна групација која обухвата највећи распон година. Током претходне године из њихових биолошких породица издвојено **84 деце узраста до 3 године или 21% од укупног броја издвојене деце** што јесте забрињавајући податак. Деце узраста 3-5 је 18% и 15% деце узраста 15-17. Приказ узрасне структуре деце дат је на графику који следи.

Непосредно након издвајања детета из породице у процесу збрињавања реализује се привремени смештај који може бити: код сродника, на породични смештај, у прихватилице или у установу за смештај. Према подацима које имамо, **за чак 73% деце, обезбеђено је да први смештај буде у породици (сродничкој или хранитељској), што јесте у најбољем интересу детета, када је дете издвојено из своје породице**. Затим следи удео од 24% деце која су непосредно након издвајања смештена у прихватилице/прихватну станицу (приказ је дат у графику који следи).

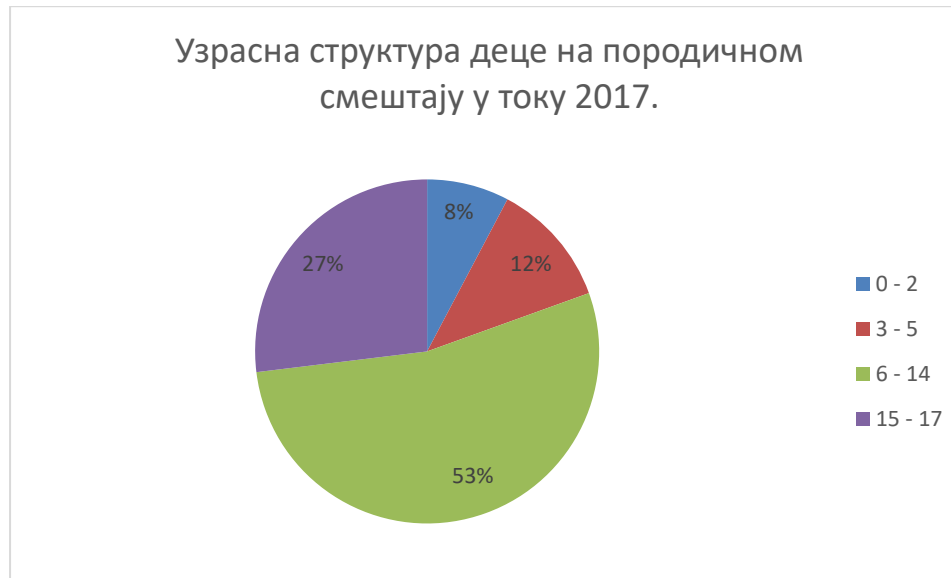

4.3. Остваривање права на породични смештај

Услуга смештаја у складу са Законом обезбеђује се смештајем детета у сродничку, другу породицу, дом за смештај, у прихватилиште и друге врсте смештаја.¹³ Пружањем услуга породичног смештаја деци и младима се привремено, до завршетка редовног школовања, обезбеђују нега, заштита и услови за оптималан развој у породичном окружењу. Породични смештај је доминантан вид заштите за децу, а пре свега за децу најмлађег узраста.

Током 2017. године на породичном смештају било је укупно 2.288 деце, односно 2.131 деце на дан 31.12.2017. године (2.204 деце у 2016. односно 1.972 деце на дан 31.12.2016.). На породичном смештају **у сродничким хранитељским породицама је у 2017. години укупно 17% деце (18% претходне године)**, док је 83% деце на смештају у другим хранитељским породицама. Са аспекта заштите права детета неопходно је да наш **систем надаље пружа интензивнију подршку развоју сродничког хранитељства**. Ако поредимо **број деце на породичном смештају са претходном годином можемо видети да је он повећан за 84 деце што је процентуално изражено повећање од 4%**. Старосна структура деце на породичном смештају се не мења током година, а најбројније су појединачне групације деце узраста од 6-14, а потом од 15-17 година.

¹³ Закон о социјалној заштити, чл. 47

Од укупног броја деце која су боравила на породичном смештају, 406 или **18% су деца која су током године примљена на смештај (нови корисници)**. Узрасна групација деце од 6 до 14 година која је најбројнија на смештају, доминира и када су у питању нови приједи.

Најчешћи разлог за издвајање деце из њихових породица када се ради о деци која су на породичном смештају, јесу неадекватно родитељско старање (занемаривање, злостављање, злоупотреба детета) и овај разлог је наведен **код 57% деце**. Затим следи по заступљености групација деце која су на породичном смештају услед одсуства родитељског старања (околности када су родитељи преминули, непознати, лишени родитељског права, пословне способности, нису стекли пословну способност) и спреченост родитеља да врше родитељско право (одслужење затворске казне, болничко лечење, тешке болести, душевна обољења ...) - удео ове групације деце је 39%.

Породични смештај је током 2017. године прекинут за 175 деце што је 8% од укупног броја деце која су боравила на смештају у породицама током године (у 2016. години удео деце којима је престао породични смештај износио је 11%). **Од 175 деце којима је током године престао породични смештај, 38% деце се вратило у своје биолошке и сродничке породице. Евидентира се смањење броја деце која се враћају у своје породице у односу на претходну годину када је тај удео износио 48%**, што нам отвара питање развијености програма подршке биолошкој и сродничкој породици који се пружају у нашем систему. **Удео од 26% деце је након изласка из хранитељске породице започело самостални живот (што је значајан пораст у односу на претходну годину када је тај проценат износио 16%).**

Премештај из једне хранитељске породице у другу, је исход прекида смештаја који је заступљен са 10%, што је већи проценат него претходне године, док су премештаји из хранитељске породице у установу заступљени са 4%, што је мање него претходне године када је тај удео износио 7%. У сваком случају, честе премештаје деце неопходно је посматрати у неповољном светлу са аспекта сталности заштите и неповољног утицаја на развој детета. 10% деце је са породичног смештаја усвојено.

Број деце којима је у току 2017. године прекинут породични смештај према исходима након прекида смештаја и узрасту					
Исходи након прекида смештаја	0 - 2	3 - 5	6 - 14	15 - 17	УКУПНО
Повратак у биолошку породицу	6	10	31	11	58
Смештај у сродничку породицу	0	0	4	5	9
Усвојење	8	3	7	0	18
Смештај у другу хранитељску породицу	4	2	5	7	18
Смештај у установу СЗ	1	0	5	2	8
Становање уз подршку	0	0	0	2	2
Самосталан живот	0	0	0	46	46
Смрт детета	0	0	0	0	0
Друго	2	0	5	9	16
УКУПНО	21	15	57	82	175

У 2017. години на евиденцијама ЦСР у Војводини налази се укупно **1.699 хранитељских породица**, 1.430 имају децу на смештају док 269 породица има потврду о подобности за бављење хранитељством али током године нису имале дете на смештају. **У односу на претходну годину број хранитељских породица је повећан за 99.** Од значаја је да **истакнемо проблем подршке хранитељским породицама, с обзиром да на територији АП Војводине имамо основан само један Центар за породични смештај и усвојење** који покрива део територије, док у преосталом делу све послове у вези са хранитељством обављају стручни радници центара за социјални рад.

Број сродничких и других хранитељских породица на евиденцији ЦСР по годинама				
	2014.	2015.	2016.	2017.
Хранитељске породице у којима су смештена деца (укључујући и сродничке хранитељске породице)	1393	1400	1411	1430
Хранитељске породице са потврдом о подобности за бављење хранитељством које чекају на смештај деце	201	258	189	269

Од укупног броја деце која су током 2017. године боравила на смештају у хранитељским породицама ЦСР је сачинио план сталности за 1.370 деце или процентуално изражено **за 60% од укупног броја деце.**

Број деце на породичном смештају за коју је у току 2017. године ЦСР сачинио план сталности

1370

4.4. Остваривање права на домски смештај

Закон предвиђа да се услуге домског смештаја пружају деци и младима чије се потребе не могу задовољити у оквиру биолошке, сродничке или хранитељске породице или кроз услуге у заједници, на основу одлуке органа старатељства или суда, до повратка детета или младе особе у биолошку породицу, односно до смештаја у сродничку или хранитељску породицу, усвојења или осамостаљивања. Домским смештајем детету и младој особи се обезбеђује становање и задовољење основних животних потреба, здравствена заштита као и приступ образовању. Према закону о социјалној заштити детету млађем од три године не обезбеђује се домски смештај, осим ако за то постоје нарочито оправдани разлози, с тим што на смештају не може провести дуже од два месеца, осим на основу сагласности министарства надлежног за социјалну заштиту.¹⁴

Током 2017. године домски смештај користило је укупно 258 деце, док је на дан 31.12.2017. евидентирано на домском смештају 231 деце (током претходне године 274 деце, а 249 деце на крају године). На крају 2017. године на домском смештају је било 18 деце мање него претходне 2016. године. У анализи старосне структуре укупног броја деце на смештају уочава се да су најбројније појединачне групације деце узраста од 15-17, а потом од 6-14 година. Посматрајући према полу доминирају дечаци са 60% у односу на девојчице које чине 40%.

Број деце корисника домског смештаја на евиденцији ЦСР (сви - пренети и нови корисници) према узрасту и полу у 2017. години										
Врста смештаја	0 - 2		3 - 5		6 - 14		15 - 17		УКУПНО	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Домови за смештај деце и младих - бивши домови за децу без родитељског старања	2	2	0	0	28	17	38	19	68	38
Домови за смештај деце и младих - бивши домови за децу са сметњама у развоју	3	2	3	4	31	31	22	18	59	55
Заводи за васпитање деце и младих	0	0	0	0	10	1	19	3	29	4
Мала домска заједница	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Други домови за смештај у систему СЗ - Домови за одрасле	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2
Укупно по полу	5	4	3	4	69	49	81	43	158	100
УКУПНО	9	7	7	7	118	118	124	124	258	258

¹⁴ Закон о социјалној заштити, чл. 51 и чл.52

Број деце за коју је током године донето решење о пријему у установу за смештај је 64 (52 током 2016. године) што је **25% од укупног броја деце која су током године боравила на смештају, и повећање у односу на претходну годину**. Узрасне групације деце 6-14 година и 15-17 које су најбројније на смештају, доминирају и када су у питању нови приједи.

Као најчешћи **разлог за примену домског смештаја** у 2017. години, најзаступљеније је **одсуство родитељског старања** (у ситуацијама када су родитељи преминули, родитељи непознати, родитељи непознатог боравишта, лишени родитељског права, делимично лишени родитељског права, лишени пословне способности, нису стекли пословну способност) за **34% деце**. Следи затим **премештај из хранитељске породице као разлог смештаја у дом са уделом од 22%**, затим неадекватно родитељско старање као разлог у 14%, итд.

Смештај у дому је током 2017. године прекинут за 33 деце што је 13% од броја деце која су током године боравила на смештају у установама. **Од 33 деце којима је током године престао домски смештај, 15% деце се вратило у своје биолошке породице, па се евидентира значајно смањење јер се прошле године 38% деце након смештаја у установи вратило у своје породице. Најчешћи разлози за прекид смештаја су престанак потребе за смештајем због осамостаљивања (21%),** затим премештај у другу установу социјалне заштите (18%). У значајном уделу од 21% је евидентирана опција „друго“ што би захтевало додатно истраживање који су то исходи.

Број деце којима је у току 2017. године прекинут домски смештај према исходима након прекида смештаја и узрасту					
Исходи након прекида смештаја	0 - 2	3 - 5	6 - 14	15 - 17	УКУПНО
Повратак у биолошку породицу	0	0	0	5	5
Смештај у сродничку породицу	0	0	0	0	0
Усвојење	0	0	0	0	0
Смештај у другу хранитељску породицу	3	0	0	1	4
Смештај у другу установу СЗ	0	0	1	5	6
Становање уз подршку	0	0	0	1	1
Самосталан живот	0	0	0	7	7
Смрт корисника	1	0	2	0	3
Друго	0	0	1	6	7
УКУПНО	4	0	4	25	33

Од укупног броја деце која су током 2017. године боравила на домском смештају **ЦСР је сачинио план сталности** за 163 деце или процентуално **изражено за 63%**.

Број деце на домском смештају за коју је сачињен план сталности	163
---	-----

Као што је већ претходно речено, Законом је прописано да се детету млађем од три године не обезбеђује домски смештај, осим ако за то постоје нарочито оправдани разлози, као и да на смештају не може провести дуже од два месеца, осим на основу сагласности

Министарства. Из тог разлога евидентира се засебан податак о деци овог узраста на смештају у установама. **У току 2017. године на смештају у установама било је 10 деце млађе од 3 године, а на дан 31.12.2017. године 7 деце овог узраста, што је значајно смањење у односу на крај претходне године када је на смештају било 16 деце.** Међутим, неопходно је даље радити на напретку у смислу поштовања дечијих права и примене наведених законских одредби.

Број деце узраста до навршене 3. године на евиденцији ЦСР, према дужини боравка у установи за смештај и полу								
Дужина боравка у установи за смештај	Број деце у 2015.	Број деце на дан 31.12. 2015.	Број деце у 2016.	Број деце на дан 31.12. 2016.	Број деце у 2017.		Број деце на дан 31.12. 2017.	
					М	Ж	М	Ж
0 – 6 месеци	4	3	2	1	1	0	1	0
7 - 12 месеци	3	2	3	2	1	2	0	1
1 – 2 године	2	1	2	1	5	0	4	0
Преко 2 године	4	3	13	12	0	1	0	1
УКУПНО по полу	13	9	20	16	7	3	5	2
УКУПНО	13	9	20	16	10		7	

4.5. Усвојење

Усвојење представља најадекватнији вид збрињавања детета без родитељског старања. Према подацима ЦСР **током 2017. године је донето 25 решења о заснивању усвојења а усвојено је 23 деце, 15 дечака и 8 девојчица,** што је негде на нивоу од прошле године али је значајно смањење броја усвојене деце у односу на претходни период (2014, 2015. година)

Година	2014.	2015.	2016.	2017.
Број усвојене деце	62	49	28	23

Број деце чији су усвојитељи страни држављани је 4 у 2017. години (5 у 2016. години, у 2015. години било 7 таквих случајева, а 3 у 2014. години). Број деце са сметњама у развоју која су усвојена у току 2017. године је 2 (2016. године 4, 2015. године 7, 2 у 2014. години). **Истовремено, имамо број од 97 парова који чекају на усвојење,** па се уочава значајан дисбаланс у овим подацима који се односе на број деце код којих је усвојење реализовано и броја парова који чекају на усвојење.

4.6. Старатељство

После усвојења старатељство представља најпотпунији вид заштите личности и интереса детета. Породични закон предвиђа стављање под старатељство детета без родитељског старања, у својству малолетног штићеника, при чему одлуку о стављању под старатељство доноси ЦСР као орган старатељства.

На дан 31.12.2017. године, на евиденцији ЦСР је било 2.048 деце под сталном старатељском заштитом, што је 4% од укупног броја деце на евиденцији ЦСР.

Број деце са решењем о примени старатељске заштите (стално старатељство) на евиденцији ЦСР на дан 31.12.2017. године (сва деца - пренети и нови) према старости и полу			
Узраст	Пол		УКУПНО
	М	Ж	
0 - 2	47	47	94
3 - 5	95	89	184
6 - 14	580	555	1135
15 - 17	316	319	635
УКУПНО	1038	1010	2048

У току 2017. године за укупно 225 деце је донето решење о примени старатељске заштите (нови корисници), а најчешћи разлози за примену старатељске заштите када су деца у питању јесте када су **родитељи лишени родитељског права односно пословне способности у 32% случајева, затим неадекватно родитељско старање у 30% случајева**, и када су родитељи преминули у 21% случајева. У графику који следи приказана је структура разлога за примену старатељске заштите код деце у 2017. години. Дакле **доминирају разлози у вези са функционалношћу родитеља у односу према деци и свакако потврђује потребу за програмима подршке које треба усмерити на родитеље.**

Више од половине, 57% деце има за старатеља познату особу (сродници и хранитељи). Ипак, и даље је **број стручних радника ЦСР, који обављају послове старатеља деце веома висок и износи 44% у 2017. години, што се евидентира као неповољан тренд у односу на претходну 2016. годину када је удео непосредних старатељстава био 41%**. Највећи број деце која су под старатељством на смештају су у хранитељским породицама, потом у сродничким породицама, домском смештају...

Када се посматрају разлози престанка старатељске заштите над децом најчешћи **разлог је престанак старатељства услед пунолетства и присутан је у уделу од 68%**, а много ређе из других разлога као што су враћање старатељства родитељима одн. пословне способности или усвојење.

4.7. Вршење родитељског права

Удео деце из породица у којима се родитељи споре око вршења родитељског права у 2017. години **износи 9% од укупног броја деце на евиденцији ЦСР**, што је друга по уделу корисничка група деце, након деце из социо-материјално угрожених породица.

О пословима који се односе на породичне односе, ЦСР извештавају о броју спроведених поступака и броју деце укључене у ове поступке. У току 2017. године 180 деце је обухваћено у поступцима мирења и нагодби у споровима који се воде међу родитељима. И обухваћено је 4.118 деце у поступцима процене за вршење родитељског права и процене споразумног предлога родитеља.

Број спроведених поступака у породичним односима и број деце у току 2017.године		
Врста поступка	Број поступака	Број деце
Мирење	79	78
Нагодба	81	102
Процена за вршење родитељског права	2946	3829
Процена споразумног предлога родитеља	212	289

У току 2017. године, стручни радници ЦСР доставили су на захтев суда укупно 3.927 налаза и мишљења у поступцима у којима се одлучује о заштити права детета односно лишењу родитељског права (4.557 у 2016. години, 4.835 у 2015. години, 4.641 у 2014. години). Овим поступцима обухваћено је 5.616 деце.

У односу на све поступке у којима је ЦСР штитио права деце, **највећи број поступака је, као и претходних година у споровима око вршења родитељског права са уделом од 74%**, а потом следе поступци који се односе на регулisaње односа дeта и родитеља у споровима са уделом од 13%. Према броју деце у поступцима у којима је ЦСР на захтев суда одлучивао о заштити права детета у 2017. години, **повећање се евидентира у поступцима који се воде за издржавање детета као и у прекршајним и кривичним поступцима према родитељима због преступа у вршењу родитељског права**, док се смањење евидентира у броју поступака и броју деце у споровима за вршење родитељског права и регулisaње контаката детета и родитеља.

Достављање налаза и стручног мишљења на захтев суда, у парницама у којима се одлучује о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права						
Поступак пред судом	у 2015.		У 2016.		У 2017.	
	Број налаза и мишљења	Број деце	Број налаза и мишљења	Број деце	Број налаза и мишљења	Број деце
Вршење родитељског права	3599	4.633	3231	4616	2851	4181
Регулisaње личног односа детета и родитеља	632	812	828	1145	556	720
Извршни поступак у регулisaњу виђања детета и родитеља	64	86	60	83	46	64
Издржавање детета	229	339	127	170	180	265
Лишење родитељског права	111	162	112	204	109	156

Кривични поступак против родитеља због занемаривања и злостављања детета	31	45	27	42	62	90
Прекршајни поступак	115	120	142	139	85	93
Поступак за заштиту права детета	54	60	30	41	38	47
УКУПНО	4835	6257	4557	6440	3927	5616

ЦСР је покренуо током године 108 поступака пред судом у вези са вршењем родитељског права, 39 предлога за доношење привремене мере, 15 кривичних поступака у односу на родитеље и 15 поступака за заштиту права детета. Подаци о броју поступака су на истом нивоу у односу на претходни период без значајних осцилација, међутим оно што јесте интересантно, **сагледати ове податке као показатељ иницијативности ЦСР у покретању и неких других поступака за заштиту права детета, јер се ЦСР најпре опредељује за лишење родитељског права.**

Број покренутих поступака пред судом од стране ЦСР у вези са вршењем родитељског права						
Врста поступка	у 2015.		У 2016.		У 2017.	
	Број поступака	Број деце	Број поступака	Број деце	Број поступака	Број деце
Предлог за лишење родитељског права	130	209	107	175	108	173
Предлог привремене мере у вршењу родитељског права	128	206	45	77	39	55
Покретање кривичног поступка у случајевима пропуста у вршењу родитељских права	14	20	18	23	15	27
Покретање поступка за заштиту права детета	26	41	5	5	15	28
УКУПНО	298	476	175	280	177	283

У надзору над вршењем родитељског прва ЦСР као орган старатељства реализује сложене услуге стручног социјалног рада у процени компетенција родитеља за старање о детету. Мера надзора над вршењем родитељског права се примењује кад родитељи неадекватно обављају родитељске дужности и на тај начин угрожавају развој и интересе детета.

Према Породичном закону, орган старатељства има могућност да реагује применом две врсте мера надзора над вршењем родитељског права, превентивног и корективног. Превентивни надзор орган старатељства обавља са циљем да омогући родитељима да врше родитељско право¹⁵ и корективни надзор са циљем исправљања родитеља у вршењу родитељских права.¹⁶

¹⁵ Породични закон, чл. 79

¹⁶ Породични закон, члан 80

Примена мере превентивног надзора је на истом нивоу у односу на претходну годину, па су у току 2017. године ЦСР донели укупно 314 решења о мерама превентивног надзора над вршењем родитељског права којим је обухваћено 365 деце.

Број решења о мерама превентивног надзора над вршењем родитељског права и број деце обухваћене мером превентивног надзора			
	у 2015. години	У 2016. години	У 2017. години
Број решења о мерама превентивног надзора над вршењем родитељског права	337	311	314
Број деце према чијим родитељима су предузете мере превентивног надзора над вршењем родитељског права донетих у току године	432	367	365

Донето је и 189 решења о **мерама корективног надзора** где је обухваћено 274 деце, тако да можемо констатовати да је примена ове **мере у благом порасту у односу на претходну годину** (228 деце је обухваћено мерама корективног надзора претходне године). Значајније повећање се евидентира у примени мере **Упозорења родитељима о недостацима у вршењу родитељских права**, док су остале мере на истом нивоу примене као и претходних година.

Број решења о мерама корективног надзора над вршењем родитељског права						
Врста мере корективног надзора	у 2015.		У 2016.		У 2017.	
	Број решења	Број деце	Број решења	Број деце	Број решења	Број деце
Упозорење родитељима о недостацима у вршењу родитељских права	94	183	100	170	144	216
Упућивање родитеља на разговор у породично саветовалиште или у установу специјализовану за посредовање у породичним односима	25	49	32	46	31	39
Захтев родитељима да положи рачун о управљању имовином детета	44	56	9	12	14	19
УКУПНО	163	288	141	228	189	274

5.0. ПОСЛОВИ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА

5.1. Заштита од насиља у породици

У циљу појачавања активности у реаговању на појаву насиља у породици Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања издало је налог број: 551-00-00385/2016-14 од 03.08.2016. године којим се обавезују ЦСР – органи старатељства да сваког 01. и 15. у месецу писаним путем обавештавају Републички завод за социјалну заштиту и Покрајински завод за социјалну заштиту о свим пријављеним случајевима насиља у породици и предузетим мерама интервенције. На основу прикупљених података из ЦСР са територије покрајине Покрајински завод за социјалну заштиту доставља Покрајинском секретаријату за социјалну политику, демографију и равноправност полова статистичке извештаје о поступању центара за социјални рад, са територије своје надлежности, у свим пријављеним случајевима насиља у породици.

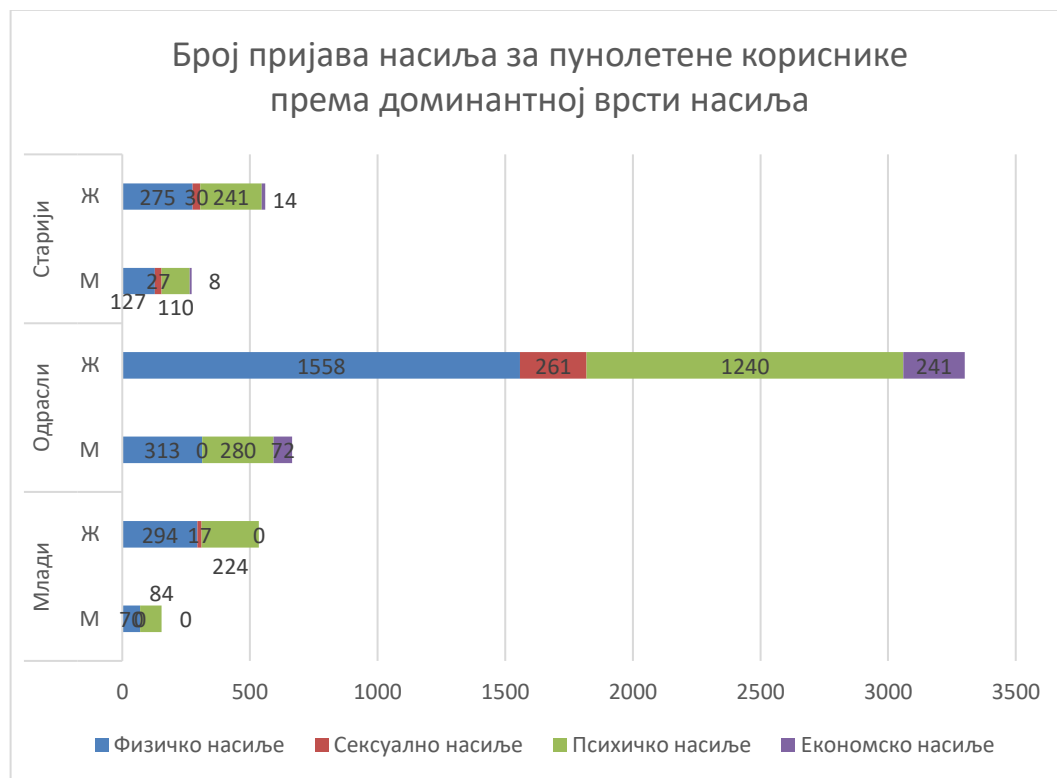
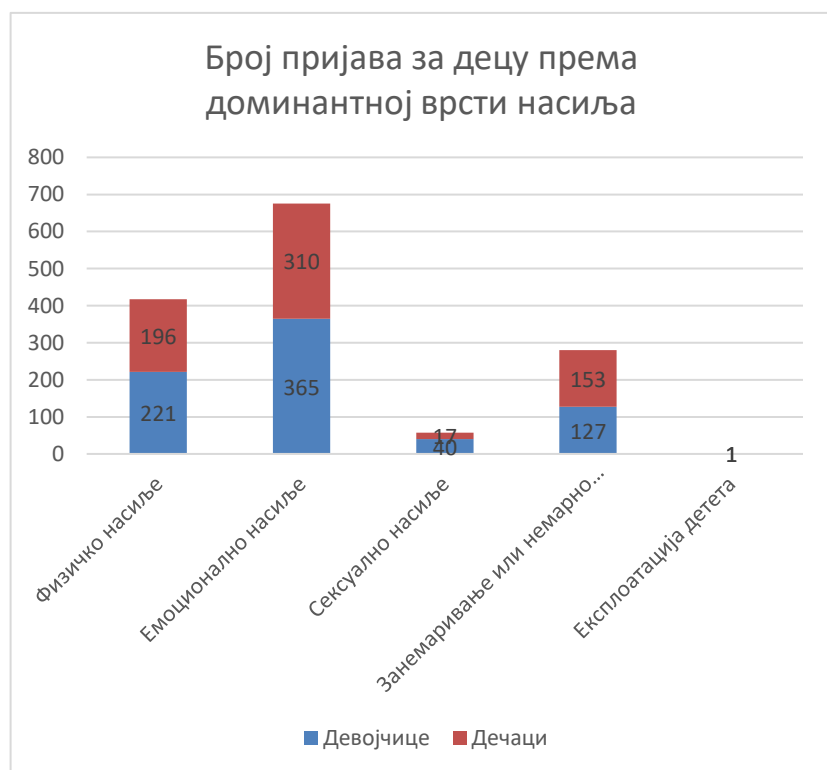
01. јуна 2017. године ступио је на снагу Закон о спречавању насиља у породици. Закон је предвидео низ новина укључујући и могућност изрицања хитних мера од стране полицијских службеника, као и строже мере према оним који не примењују прописе на одговарајући начин и то дисциплинску одговорност за носиоце правосудних функција и прекршајну за полицијске службенике. Превиђена је и прекршајна одговорност за државне органе који не буду пријављивали насилнике.

У току 2017. године у ЦСР у Војводини је евидентирано укупно 6.899 пријава породичног и партнерског насиља (5.451 пријава у 2016. години, 4.186 у току 2015., 2.847 у 2014.), што је значајно повећање од 26% у односу на претходну годину. Повећање броја жртава насиља се иначе евидентира у дужем протеклом периоду. Повећање броја жртава насиља се евидентира у свим узрасним групацијама: деце, младих, одраслих и старијих. Константно повећање које се евидентира свакако, не може се тумачити искључиво као последица пораста насиља већ је резултат и других фактора, **пре свега ефикаснијег одговора институција а од 2017. године и као резултат примене новог закона о спречавању насиља.**

Од укупног броја од 6.899 евидентираних пријава 21% су пријаве за случајеве насиља у којима су деца жртве, док је удео од 79% пријава за остале узрасне групације. Међу пунолетним жртвама насиља 13% су млади, 72% одрасли и 15% старији.

Прикупљени подаци о врсти доминантног облика насиља говоре да је када су **деца у питању евидентиран највећи број пријава за емоционално насиље у уделу од 47%**, затим следи физичко насиље са уделом од 30%, занемаривање са уделом од 19%, сексуално насиље 4% и на крају експлоатација са уделом мањим од 1%. Када су пунолетни корисници жртве насиља у питању, слика о доминатној врсти насиља је нешто другачија. Жене су чешће жртве насиља у односу на мушкарце у свим узрасним групацијама, а најбројније су групације жена у одраслој доби које су претрпеле физичко и психичко насиље и оне заједно чине 51% укупног броја жртава свих узрасних група по свим врстама насиља.

Највише **пријава насиља у ЦСР је и у 2017. години стигло од полиције, 72% свих пријава**, док је 10% случајева у којима сама жртва пријављује насиље, затим је 4% пријава где насиље пријављују други чланови породице, а исто толико и пријава од стране

јавих установа (школа, дома здравља, вртића...). Сви други извори пријава се јављају у много мањем проценту пријава (друго лице, суд/тужилаштво, удружења, итд.).

У највећем уделу починиоци су партнери жртве и чине 31% свих пријава, а затим родитељи деце која трпе насиља са уделом од 21%, син/ћерка жртве са уделом од 13%, други члан породице или крвни сродник 6%... Најмање је евидентираних случајева насиља од стране хранитеља/старатеља жртве, до 1%. Удео пријава у којима је као починилац евидентиран „неко други“ износи 4%.

Број починилаца насиља у породици евидентираних у 2017.години, према односу/сродству са жртвом насиља			
Починилац насиља према односу са жртвом	Број починилаца		Укупно починилаца
Родитељ	930	403	1333
Брат/сестра	176	110	286
Син/ћерка	524	305	829
Партнер једног од родитеља	67	117	184
Други члан породице или крвни сродник	207	156	363
Хранитељ/ старатељ	9	8	17
Брачни/ ванбрачни партнер	1248	713	1961
Неко други	568	471	1039
УКУПНО	162	116	278

ЦСР у случајевима насиља над децом и пунолетним жртвама предузима поступке у циљу њихове заштите (издвајање жртве, покретање судских поступака, пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подшке и помоћи детету и родитељу у ЦСР, упућивање на друге услуге и корективни надзор у заштити деце).

У поступању ЦСР **у случајевима пријава насиља над децом, евидентира се да у 49% случајева ЦСР реагује пружањем материјалне, правне и или стручно саветодавне подшке и помоћи детету и родитељу у ЦСР**, у 10% случајева деца и и њихови родитељи су упућени на услуге које пружаје друге установе. У 6% случајева ЦСР је покренуо поступак пред судом и у истом уделу случајева реаговао упозоравањем родитеља на недостатке у вршењу родитељског права. **У укупно 8% случајева ЦСР је заштито дете издвајањем из породице без родитеља и у 6% случајева издвајањем детета са ненасилним родитеља.**

Поступци које је ЦСР предузимао у току 2017.године у случајевима заштите деце од насиља у породици				
Врста поступка	Укупно у 2016.	Број деце		Укупно
		М	Ж	
Издвајање - број деце која су издвојена сама из породице	66	122	86	208
Издвајање - број деце која су из породице издвојена заједно са ненасилним родитељем	150	71	68	139
Покретање поступака пред судом	75	87	73	160
Пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подшке и помоћи детету и родитељу у ЦСР	1079	632	573	1205
Упућивање детета и родитеља на услуге других одговарајућих установа	165	133	108	241
Упозоравање родитеља на недостатке у вршењу родитељског права - корективни надзор	101	72	81	153
Нешто друго	106	170	186	356
УКУПНО	1742	1346	1192	2462

У заштити деце од насиља **ЦСР је по службеној дужности у току 2017. године покренуо 243 поступака пред судом, што је за 17% од укупног броја деце која су евидентира у ЦСР као жртве насиља.** 37% чине поступци за изрицање мере заштите од насиља у породици, а у укупно 43% у питању су поступци за потпуно или делимично лишење родитељског права. У 13% случајева покренути су поступци за заштиту права детета и у 5% кривичне пријаве у односу родитеље деце жртава насиља. **Број поступака пред судом за заштиту деце је удвостручен у односу на претходну годину.**

Број поступака за заштиту деце жртава од породичног насиља које је ЦСР покренуо према суду, по службеној дужности у 2017. години, према врстама поступка	
Врста поступка	Број деце
Поступак за изрицање мере заштите од насиља у породици	91
Поступак за потпуно лишавање родитељског права	69
Поступак за делимично лишавање родитељског права	36
Кривична пријава	11
Поступак за доношење привремене мере принудног лечења	3
Поступак за заштиту права детета	33
УКУПНО	243

У заштити пунолетних жртава насиља поступање ЦСР у 2017. години се у 63% случајева подразумевало пружање материјалне, правне, или саветодавне подршке жртви насиља у оквиру ЦСР, а у 24% случајева жртва насиља је упућивана на услуге других установа. У 4% случајева ЦСР је покренуо неки од поступака пред судом, а у 2% случајева пунолетна жртва насиља је измештена из породице (у 97% случајева су то жене). Број поступака пред судом за заштиту пунолетних жртава насиља које је ЦСР покренуо је удвостручен у односу на претходну годину.

Поступци које је ЦСР предузимао у току 2017.године у случајевима заштите пунолетних жртава породичног насиља									
Врста поступка	Укупно у 2016.	Старост корисника							
		Млади		Одрасли		Старији		Укупно у 2017.	
Издавање жртве насиља из породице	254	0	29	2	105	2	11	4	145
Покретање поступака пред судом	147	36	33	71	111	8	27	115	171
Пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подшке жртви насиља у ЦСР	3341	126	492	523	2690	217	504	866	3686
Упућивање жртве насиља на услуге других одговарајућих установа	444	53	169	164	1059	91	198	308	1426
Нешто друго	107	19	57	62	268	27	54	108	379
УКУПНО по полу	4293	234	780	822	4233	345	794	1401	5807
УКУПНО	4293	1014		5055		1139		7208	

Против члана породице који врши насиље суд може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици, којом се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим чланом породице. Од стране суда изречено је у току 2017. године укупно 1.558 мера (682 мера у 2016. години, 524 у 2015. години, 350 мера током 2014.), па можемо да закључимо да је **број изречених мера заштите више него удвостручен у односу на број мера у претходном периоду**. Према расположивим подацима, најчешће суд изриче меру забране даљег узнемиравања члана породице и забране приближавања члану породице.

Број изречених мера заштите од насиља у породици у ЦСР према врсти мера			
Врста мере	2015.	2016.	2017.
Издавање налога за исељење из породичног стана или куће без обзира на право својине/закупа непокретност	22	33	152
Издавање налога за усељење у породични стан или кућу без обзира на право својине/закупа непокретности	1	2	9
Забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености	165	221	489
Забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице	135	123	355
Забрана даљег узнемиравања члана породице	201	303	553
УКУПНО	524	682	1558

Закон о спречавању насиља у породици поред других новина које је донео у поступању институција предвиђа и овлашћење надлежног полицијског службеника за насиље у породици да изрекне хитне мере заштите од насиља у породици (меру привременог удаљења учиниоца из стана и/или меру привремене мере забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој). **Према подацима којима ЦСР располаже у току 2017. године од стране полицијских службеника је изречено 3.503 мера и још 2.415 мера од стране судова као продужетак хитних мера према почиоциу насиља.**

Феномен вршњачког насиља није нова појава али се као нови податак прати и извештава од стране ЦСР. Тако је ЦСР У Војводини током 2017. године **упућено 351 пријава за вршњачко насиље што је у нивоу са подацима за претходни период.**

Број пријава упућених ЦСР у току године о вршњачком насиљу деце (до 18.година)	2015.год	2016.год	2017.год
		320	310

5.2. Заштита малолетника

Према Закону о малолетним учионицима кривичних дела и кривично правној заштити малолетних лица, ЦСР као орган старатељства је у обавези да се ангажује у заштити малолетника који чине кривична дела и прекршаје и према којима суд може да изрекне васпитне мере. Према истом Закону, лицима која у време извршења кривичног дела нису напунила 14 година не могу се изрећи кривичне санкције, односно сматрају се кривично неодговорним и у њиховој заштити ЦСР као орган старатељств има искључиву надлежност.

За потребе годишњег извештавања у формату извештаја ЦСР су дефинисане две категорије деце односно малолетника:

1. Малолетници са проблемима у понашању:

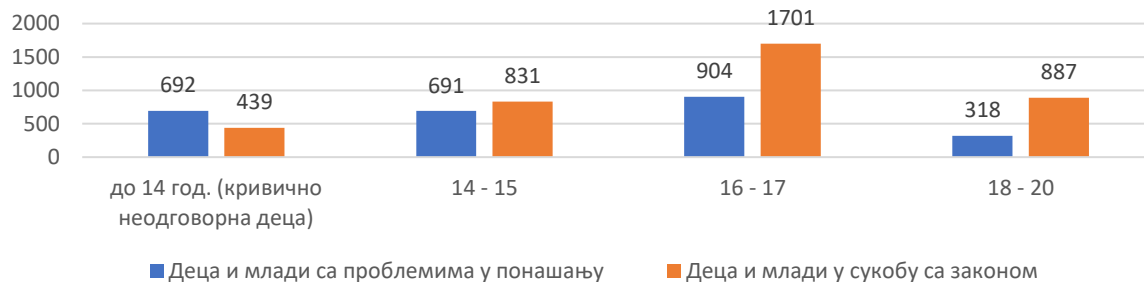
- деца са проблемима у понашању у школи, са родитељима, старатељима и заједницом, и деца која својим понашањем угрожавају себе и околину
- деца која се суочавају са тешкоћама због злоупотребе алкохола, дроге или других опојних средстава
- деца која немају кривична дела и нису починиоци прекршаја

2. Малолетници у сукобу са законом (по Кривичном и Прекршајном закону):

- деца која су у контакту са кривичноправним системом због сумње, оптужбе, или осуде да су починила кривично дело.

Током 2017. године, у укупном броју од 61.452 деце на евиденцији ЦСР евидентирано је **6.463 деце са проблемима у понашању и у сукобу са законом.** Деца са проблемима понашању чине 40%, а деца у сукобу са законом 60% укупног броја деце евидентираних по овим обележјима. Структура ових корисничких група према узрасту може се видети на графику који следи. Видимо да је у узрасној структури најбројнија групација деце од 16 до 17 година и да у том узрасту удео деце у сукобу са законом у односу на децу са проблемима у понашању почиње драстичније да расте.

Деца и млађа пунолетна лица са проблемима у понашању и у сукобу са законом, 2017. год

Око **50% у укупном броју деце и са проблемима у понашању и у сукобу са законом чине новоевидентирана** деца - која први пут чине преступе, док око 7% чине деца која су поново починила преступ у понашању или кривично дело (као реактивирани). У току 2017. 683 деце у сукобу са законом је поново починило кривично дело као рецидив. У групацији деце са проблемима у понашању деца до 14 година која су кривично неодговорна чине значајан удео од 26%, док је тај удео међу децом која су у сукобу са законом нешто мањи и износи 11% али је ипак забрињавајући, имајући у виду узраст детета и врсту преступа у понашању.

Малолетници са проблемима у понашању на евиденцији ЦСР у 2017. години према старости				
Старосна структура	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно у 2017.
до 14 год. (кривично неодговорна деца)	206	449	37	692
14 - 15	253	392	46	691
16 - 17	318	513	73	904
18 - 20	208	84	26	318
УКУПНО	985	1438	182	2605

Малолетници у сукобу са законом на евиденцији ЦСР у 2017. години према старости				
Старосна структура	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно у 2017.
до 14 год. (кривично неодговорна деца)	130	294	15	439
14 - 15	291	486	54	831
16 - 17	623	974	104	1701
18 - 20	650	165	72	887
УКУПНО	1694	1919	245	3858

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела прецизира да се према малолетном учиниоцу кривичног дела може применити један или више васпитних налога за кривично дело за које је прописана новчана казна, или казна затвора до пет година. Сврха васпитних налога је да се не покреће кривични поступак према малолетнику или да се обустави поступак, односно да се применом васпитног налога утиче на правилан развој малолетника и јачање његове личне одговорности како убудуће не би чинио кривична дела.

За учињена кривична дела малолетнику се могу изрећи и васпитне мере, казна малолетничког затвора и мере безбедности. Васпитне мере су: мере посебне обавезе, мере појачаног надзора и заводске мере.

У табели која следи, приказани су подаци о броју малолетника према изреченим мерама. Видимо да је **највећи број малолетника са изреченим васпитном мером посебне обавезе**, затим следи број малолетника са мером појачаног надзора, потом са изреченим васпитним налогом, итд.

Број малолетника на евиденцији ЦСР у току године према полу - сва деца (и пренети и нови)					
Број малолетника	Укупно у 2015.	Укупно у 2016.	М	Ж	Укупно у 2017.
Број малолетника са изреченим васпитним налогом	235	258	199	31	230
Број малолетника са изреченом васпитном мером посебне обавезе	596	486	468	33	501
Број малолетника са изреченом мером појачаног надзора	535	378	354	45	399
Број малолетника са мером упућивања у васпитну установу	20	20	24	5	29
Број малолетника са мером упућивања у васпитно-поправни дом	76	34	72	3	75
Број малолетника и млађих пунолетних лица са изреченом казном малолетничког затвора	9	27	12	0	12

Примена васпитних налога као диверзионе мере је свакако позитивна пракса када је реч о интересима деце, али је потребно имати у виду и значајно оптерећење које ЦСР има у вези са њиховом применом, која подразумева креирање окружења у локалној заједници у којем је ове мере могуће реализовати. **Број изречених васпитних налога је нешто мањи у односу на претходну годину** (227 у 2017. у односу на 267 у 2016. години). У структури изречених васпитних налога константно је најзаступљенији васпитни налог укључивања у хуманитарни рад са уделом од 51%, док су други преостали налози заступљени у мањем уделу што је управо директна последица недовољно развијених ресурса за њихову реализацију.

Међу васпитним мерама најзаступљеније су мере посебне обавезе са уделом од 55% у односу на укупно изречене васпитне мере (највише је заступљена мера укључивања у хуманитарни рад са уделом од 68%), затим следи мера појачаног надзора са уделом од 38% у свим мерама (међу којима 65%, мера појачаног надзора органа старатељства) и заводске васпитне мере које чине 7% свих изречених васпитних мера. **У односу на претходну годину нема значајних одступања у броју изречених васпитних мера.**

6.0. УСЛУГЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ЗАЈЕДНИЦИ

ЦСР у вршењу јавних овлашћења пружа услуге процене и планирања, а може пружати и друге услуге социјалне заштите у оквиру своје посебне организационе јединице, уколико поседује лиценцу за пружање одређене услуге и ако у локалној заједници нема другог овлашћеног пружаоца услуге социјалне заштите.¹⁷ ЦСР у оквиру својих овлашћења, упућује кориснике на коришћење услуга у заједници.

У овом делу извештаја, приказан је број корисника који су од стране ЦСР упућени на коришћење дневних услуга у заједници, услуга подршке за самосталан живот, саветодавно терапијских услуга, породичног сарадника и услуга смештаја (прихватилиште и предак смештаја). Истичемо да наведене податке о броју корисника наведених услуга треба узети само као илустрацију обухвата локалним услугама, с обзиром да постоји значајан број корисника који могу да буду обухваћени овим услугама али нису упућени од стране ЦСР, односно ЦСР о њима нема сазнања. Прецизнији подаци како о броју корисника тако и о раду пружалаца услуга приказани су у оквиру посебне анализе коју је урадио Покрајински завод за социјалну заштиту, а која се односи на пружаоце наведених услуга али који су лиценцирани. Међутим, ово и даље оставља простор у којем одређени број услуга/пружалаца није обухваћен анализом (оне услуге које не подлежу лиценцирању и пружаоци који пружају услугу али нису још увек лиценцирани).

6.1. Дневне услуге у заједници

Дневне услуге у заједници као што су дневни боравак, помоћ у кући и свратиште, обухватају активности које подржавају боравак корисника у породици и непосредном окружењу. Обезбеђење ових услуга је у надлежности јединица локалних самоуправа.

Најразвијенија је услуга помоћи у кући коју користи највећи број корисника, 1.406 у току 2017. године који су упућен од стране ЦСР. Најбројнији корисници ове услуге су старије доби, а затим одрасли корисници са инвалидитетом. Деца и млади најчешће користе услуге дневног боравака за децу и младе са сметњама у развоју, услугу личног пратиоца као и помоћи у кући. Податак о броју од 113 корисника неких „других“ услуга које подржавају боравак корисника у породици и непосредном окружењу указује на широк варијабилитет подршке која се у пракси реализује за кориснике у свакодневним животним дневним активностима али није препозната у оквирима услуга које су стандардизоване.

¹⁷ Закон о социјалној заштити, чл. 122

Број упута које је ЦСР издао у току 2017. године за коришћење дневних услуга у заједници према старости упућених корисника					
Врста услуге	Узраст корисника				УКУПНО
	Деца	Млади	Одрасли	Старији	
Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом или интелектуалним тешкоћама	255	104			359
Дневни боравак за децу и младе у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	33	0			33
Дневни боравак за одрасле са инвалидитетом			125	152	277
Дневни боравак за одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор				10	10
Помоћ у кући	36	3	211	1156	1406
Свратиште за децу улице	1	0	0	0	1
Свратиште за одрасле и старије			1	0	1
Лични пратилац детета	200				200
Друге услуге које подржавају боравак корисника у породици и непосредном окружењу	1	4	86	22	113

6.2. Услуге подршке за самостални живот

Услуге подршке за самосталан живот пружају се појединцу да би се његове могућности за задовољење основних потреба изједначиле са могућностима осталих чланова друштва, да би се побољшао квалитет живота и да би могао да води активан и самосталан живот у друштву. Ове услуге обезбеђују јединице локалне самоуправе, осим ако Законом није предвиђено да их обезбеђује Република.

У оквиру нашег система социјалне заштите развијене су услуге које су намењене младим особама у процесу осамостаљивања и особама са инвалидитетом (становање уз подршку), као и услуга персоналне асистенције за особе са инвалидитетом. ЦСР извештавају и о броју корисника неких других услуга које се могу подвести под услуге подршке за самосталан живот тј. подршке неопходне за активно учешће корисника у заједници.

Укупан број корисника ових услуга током 2017. године је 122, при чему имамо у ствари највећи број корисника „неких других“ услуга које нису спецификоване у самој класификацији. Услугу персоналне асистенције је користило 17 корисника, становање уз подршку за младе који се осамостаљују 12 младих особа и становање уз подршку за особе са инвалидитетом 12 корисника.

Број корисника који су у току године упућени на коришћење услуга подршке за самосталан живот				
Врста услуге	Узраст корисника			Укупно 2016.
	Деца и млади	Одрасли	Старији	
Становање уз подршку за младе који се осамостаљују	12			12
Становање уз подршку за особе са инвалидитетом	11	1	0	12
Персонална асистенција	0	17	0	17
Обука за самосталан живот	2	0	0	2
Друге врсте подршке неопходне за активно учешће корисника у друштву	31	44	4	79
УКУПНО	56	62	4	122

6.3. Саветодавно-терапијске и социо-едукативне услуге

Саветодавно-терапијске и социо-едукативне услуге пружају се као вид помоћи појединцима и породицима које су у кризи, ради унапређивања породичних односа, превалазилажења кризних ситуација и стицања вештина за самосталан и продуктиван живот у друштву. Ове услуге обезбеђује јединица локалне самоуправе, Аутономна Покрајина односно Република.

Током 2017. године саветодавно терапијске и социо едукативне услуге користило је 5.524 корисника. Највећи број је користио услуге у категорији „Друге саветодавне и едукативне услуге и активности“, које нису спецификоване у расположивој класификацији (3.212), затим породичне терапије (2.018), а потом следи број корисника који је евидентиран у оквиру услуге медијације (294 корисника).

Број корисника који су у току године упућени на коришћење саветодавно терапијских и социо-едукативних услуга који су реализовани ван ЦСР или у посебној јединици ЦСР					
Врста услуге	Узраст корисника				Укупно у 2017.
	Деца	Млади	Одрасли	Старији	
Породична терапија	330	237	1284	167	2018
Медијација	76	17	171	30	294
Друге саветодавне и едукативне услуге и активности	1177	299	1420	316	3212
УКУПНО	1583	553	2875	513	5524

6.4. Услуге интензивне подршке породици

Једна од новијих услуга подршке биолошкој породици која је конципирана у нашем систему јесте услуга породичног сарадника. Ова услуга има за циљ да превенира измештање деце из природних породица и пружи подршку повратку детета у породицу. Услуга је пре свега усмерена на превенцију занемаривања и злостављања деце у породицама и на унапређење капацитета родитеља кроз стицање нових знања и вештина у области родитељства, животних вештина, партнерских и других односа. У процес пилотирања ове нове услуге било је укључено пет установа, и једна од њих са територије АП Војводине (Дом за децу „Дечије село“ у Сремској Каменици). Након престанка пројектног финансирања обезбеђење ове услуге требало би да пређе у надлежност јединица локалних самоуправа. У току 2017. године услугу породичног сарадника је користило 39 породица са 90 деце.

Број породица упућених на услуге Породичног сарадника у току 2017. године	
Број породица	39
Број деце	90

6.5. Услуге смештаја у прихватиштем и предах смештаја

Може се констатовати релативно велики број деце у прихватиштем и прихватним станицама – 240, уз евидентирано смањење у односу на претходну годину када је на смештају у прихватиштем и прихватним станицама боравило 280 деце. Међу децом на смештају у прихватиштем/прихватним станицама је било и деце израста до 3 године (14 у току године).

На смештају у прихватишту током 2017. године је боравило 232 пунолетних корисника, највише из узрасне групације одраслих, затим, старијих и на крају младих. На услугу предах која је намењена деци са метњама у развоју и њиховим породицама током 2017. године је упућено само једно дете.

Број деце смештене у току 2017. године у прихватишту/прихватне станице према старости и полу										
Врста смештаја	Узраст								УКУПНО	
	0 - 2		3 - 5		6 - 14		15 - 17			
	2	1	0	1	2	1	6	2	10	5
Прихватиште за ургентну заштиту деце од насиља	5	3	3	8	28	27	19	21	55	59
Прихватиште за децу и младе	3	0	3	3	18	25	34	25	58	53
Прихватна станица	3	0	3	3	18	25	34	25	58	53
Укупно по полу	10	4	6	12	48	53	59	48	123	117
УКУПНО	14		18		101		107		240	

Број решења ЦСР о смештају пунолетних корисника у прихватилиште у току 2017. године, према старости и полу корисника								
Врста смештаја	Млади		Одрасли		Старији		Укупно	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Прихватилиште	12	10	78	61	41	30	131	101
УКУПНО	22		139		71		232	

7.0. ЗАКЉУЧЦИ

Предмет овог извештаја је анализа рада ЦСР са територије АП Војводине, за 2017. годину. Анализирани су капацитети ЦСР по питању људских ресурса, карактеристике циљних група корисника у систему социјалне заштите као и обим послова које ЦСР обавља у остваривању права и спровођењу мера социјалне заштите. Анализа је урађена на основу појединачних годишњих извештаја о раду које ЦСР достављају Покрајинском заводу за социјалну заштиту и података из базе извештаја Републичког завода за социјалну заштиту.

Структурни капацитети ЦСР

- ЦСР као кључни део система социјалне заштите у обавези је да одговори на изазове у погледу испуњења прописаних стандарда рада, побољшања професионалних капацитета својих запослених и квалитета и ефеката рада са корисницима. Ово су за ЦСР велики изазови у околностима које имамо, а то су: стално присутан тренд повећања броја корисника, недовољни ресурси у заједници у смислу недостајућих услуга пре свега, као и врло често неразвијене међусистемске сарадње и координације али и недовољни људски ресурси у самим ЦСР, а посебно у околностима када је и даље на снази Уредба о забрани запошљавања која не дозвољава попуњавање упражњених радних места и запошљавање нових радника.
- Према подацима ЦСР на дан 31.12.2017. године **на пословима јавних овлашћења на неодређено време било је запослено укупно 713 радника**. У односу на претходну годину број запослених на јавним овлашћењима је смањен за око 1%, а истовремено, број корисника на евиденцији ЦСР порастао је за 0.3% у односу на претходну годину. **Стручни кадар чини 61% запослених радника** на неодређено време. Поред 434 стручних радника запослених на неодређено време, у ЦСР је радило још 64 радника на одређено време (што је на нивоу од прошле године). Значајан број радника који су ангажовани на одређено време указује нам на то да ЦСР имају потребу за додатном радном снагом.

- **У оквиру организационих јединица у ЦСР на пружању услуга било је ангажовано укупно 367 радника**, како на услугама које подлежу лиценцирању тако и на другим програмима и сервисима које је ЦСР развио ради задовољења потреба грађана (услуга породичног сарадника, саваетовалишта, дневни центри, клубови, храна на точковим и слично).
- Иако се не евидентира значајнији пораст броја корисника на евиденцији ЦСР у односу на претходну годину, он је ипак константан у дужем временском периоду уназад. Зато **указујемо на високу радну оптерећеност запослених у ЦСР** и значајан изазов који постоји са аспекта квалитета пружених услуга корисницима услуга ЦСР и очувања људских ресурса. Радно оптерећење запослених је у великој мери условљено и све сложенијом проблематиком са којом корисници ЦСР долазе, као и недостајућим ресурсима у заједници и недовољно развијеном сарадњом на локалном нивоу.

Подаци о корисницима

- **Током 2017. године у ЦСР у Војводини евидентирано укупно 218.238 корисника**, што је повећање од **0,3% у односу на 2016.годину**. На дан 31.12.2017. године евидентирано је 174.065 корисника. Удео корисника социјалне заштите у општој популацији је 11,4%, што је негде на истом нивоу као и претходне године (11,3%), али се удео корисника константно повећава из године у годину.
- У узрасној структури корисника нема значајнијих промена током последњих година – **одрасла лица су константно најбројнији корисници и њихово учешће креће се око половине од укупног броја**: одрасли чине 50% укупног броја корисника ЦСР, затим следе деца са учешћем од 28%, старије особе 14% и млади као најмања групација од 8%.
- У родној структури укупног броја корисника учешће жена је нешто мало веће и износи 52%.
- Пребивалиште корисника као податак нам говори посредно о степену доступности услуга система социјалне заштите, а посебно посматрајући га у светлу налаза различитих истраживања која говоре о неповољнијем положају становништва руралних подручја када је у питању приступ јавним услугама. **Број корисника са градског подручја је исти (50%) у односу на кориснике из неградских средина, што нам говори о ипак позитивним показатељима бар кад је у питању географска доступност услуга социјалне заштите.**
- У току 2017. године евидентирано је укупно 61.452 деце корисника ЦСР. Распољиви подаци **указују на константну тенденцију пораста броја деце која су из различитих разлога у систему социјалне заштите. У 2017. евидентира се међутим смањење броја деце у систему социјалне заштите за 1,7% у односу на претходну 2016. годину.**

- **Најбројнија су деца која су у систему социјалне заштите због социо–материјалне угрожености односно чије су породице корисници НСП или неких других материјалних давања (59% деце припада овој корисничкој групи).** Затим следе деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права (9%), деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом (7%), деца ОСИ (5%), деца жртве насиља и занемаривања (5%), деца под старатељством (4%)...
- Међу подацима о укључености деце у образовни систем, посебно је значајно истаћи податак да **чак 11% деце која су у систему социјалне заштите, није уопште укључено у образовни систем, а да за још око 20% деце ЦСР нема податке о њиховом образовном статусу.**
- У току 2017. године евидентирано је укупно 156.786 **пунолетних корисника, што је за 1% више него претходне године.** Број пунолетних корисника социјалне заштите током година расте, а при том је број пунолетних корисника за 2,5 пута већи у односу на број деце на евиденцијама ЦСР.
- **Најбројнија групација пунолетних корисника ЦСР су материјално угрожене особе (66%).** Ово је уједно и најчешће обележје свих узрасних групација, осим код старијих преко 80 година код којих је најчешће обележје потреба за домским смештајем и другим услугама социјалне заштите. После материјално угрожених, следећа по бројности корисничка група пунолетних јесу особе са инвалидитетом (11%), затим особе које су корисници домског смештаја и других услуга социјалне заштите у локалној заједници (7%).
- Кроз образац за годишње извештавање ЦСР тражени су подаци о запослености корисника ЦСР и нивоу образовања, што су важни индикатори имајући у виду бројност корисника материјалних давања и чињеницу да је укључивање на тржиште рада један од важних ефеката који се у систему социјалне заштите може постићи као мера за смањење социјалне искључености.
- Удео незапослених већи је код одраслих него код младих. У узрасној групацији старијих указујемо на значајан број корисника у овој групацији који нису остварили пензију (око 32%) и 30% за које ЦСР нема податак. **Велики проценат грађана корисника услуга за које ЦСР нема податак о радном статусу** указује нам да је питање радног статуса корисника ЦСР реалативно занемарено, иако је веома важно са аспекта социјалног укључивања.

Одлучивање у вршењу јавних овлашћења за пунолетене кориснике

- Групација материјално угрожених корисника најбројнија је међу пунолетним, са уделом од чак 66%, а поређењем са подацима за претходну годину можемо закључити да **је број захтева грађана смањен у односу на 2016. годину када је у питању НСП за 8% и једнократну помоћ за 2%, док се бележи пораст захтева за помоћ по основу инвалидитета – помоћ и негу другог лица и увећани додатак за помоћ и негу другог лица за око 1%.**

- У току 2017. године на домском и породичном смештају је боравило 7.292 пунолетних корисника. Од тог броја, на породичном смештају 9% корисника у односу на 91% корисника који су били на смештају у установама. **Број пунолетних корисника породичног смештаја је за 2% мањи него у претходној години, док је домског смештаја за 4% мањи.** Евидентира се повећање удела нових корисника на породичном смештају са 11% на 27% у 2017. години. Породични смештај за одрасле и старије је међутим и даље много ређа пракса него што је то смештај у установу, и ова област би захтевала много више уређености коју би нови правилник о породичном смештају требао да донесе.
- Укупан број пунолетних корисника са решењем о сталном старатељству на дан 31.12.2017. године био је 3.867. У броју од 274 правоснажних одлука суда о лишавању пословне способности које су донете током 2017. године, **86% је за потпуно лишење пословне способности, док је око 14% за делимично лишење.** Ови подаци показују да се пракса лишења пословне способности значајно не мења током година и да је потпуно лишење и даље много више заступљено. Такође је мали број поступака предлога за враћање пословне способности (6 у току 2017. године).
- Од укупног броја пунолетних корисника под старатељством **30% су непосредна старатељства**, што је значајно **оптерећење за запослене у ЦСР**. Подаци о смештају корисника под старатељством показују да 46% особа под старатељством живи у својим породицама или сродничким породицама, док је 42% корисника под старатељством смештено у установама за смештај корисника. 6% је на смештају у психијатријским установама здравственог система и 4% особа које су под старатељством живи у самачким домаћинствима, и још 1% у хранитељским породицама.

Одлучивање у вршењу јавних овлашћења за малолетне кориснике

- У узрасној групацији деце, најбројнија су деца која су у систему социјалне заштите због социо-материјалне угрожености, односно чије су породице корисници НСП или неких других материјалних давања (**60% деце припада овој корисничкој групи**). У односу на претходну годину **смањен је број деце у породицама које остварују право на новчану социјалну помоћ за 2%, али је повећан број деце која остварују право по основу инвалидитета за 7%.**
- У току 2017. године ЦСР је, као орган старатељства, у циљу заштите деце, интервенисао издвајањем укупно **407** деце из биолошких породица. Међу издвојеном децом највећи је удео од 47% деце узраста 6-14 година, јер је то уједно узрасна групација која обухвата највећи распон година. **Деце узраста до 3 године која су издвојена из њихових породица је 84 или 21% што је забрињавајући податак.** Деце узраста 3-5 је 18% и 15% деце узраста 15-17. Позитиван показатељ је да је за чак 73% деце издвојених из биолошких породица, обезбеђено да први смештај буде у породици (сродничкој или хранитељској), што јесте у најбољем интересу детета, када је дете издвојено из породице.

- **Током 2017. године на смештају, породичном и домском, било је укупно 2.546 деце, од тог броја 90% на смештају у хранитељским породицама а 10% на смештају у установама.**
- Током 2017. године **на породичном смештају било је укупно 2.288 деце**, односно 2.131 деце на дан 31.12.2017. године. На породичном смештају **у сродничким хранитељским породицама је у 2017. години укупно 17% деце**, док је 83% деце на смештају у другим хранитељским породицама. Са аспекта заштите права детета неопходно је да наш систем надаље пружа интензивнију подршку развоју сродничког хранитељства.
- Ако поредимо број деце на **породичном смештају** са претходном годином можемо видети да је он повећан за 84 деце, што је процентуално изражено **повећање од 4%**.
- Од 175 деце којима је током године престао породични смештај, **38% деце се вратило у своје биолошке и сродничке породице. Евидентира се смањење броја деце која се враћају у своје породице у односу на претходну годину када је тај удео износио 48%**, што нам отвара питање развијености програма подршке биолошкој и сродничкој породици који се пружају у нашем систему.
- У односу на претходну годину број хранитељских породица је повећан за 99. Од значаја је да истакнемо **проблем подршке хранитељским породицама, с обзиром да на територији АП Војводине имамо основан само један Центар за породични смештај и усвојење** који покрива део територије, док у преосталом делу све послове у вези са хранитељством обављају стручни радници центара за социјални рад.
- Током 2017. године **домски смештај користило је укупно 258 деце**, док је на дан 31.12.2017. евидентирано на домском смештају 231 деце. На крају 2017. године **на домском смештају је било 18 деце мање него претходне 2016. године.**
- Од 33 деце којима је током године престао домски смештај, 15% деце се вратило у своје биолошке породице, **па се евидентира значајно смањење јер се прошле године 38% деце након смештаја у установи вратило у своје породице.** Најчешћи разлози за прекид домског смештаја су престанак потребе за смештајем због осамостаљивања (21%), и премештај у другу установу (18%).
- Законом је прописано да се детету млађем од три године не обезбеђује домски смештај, осим ако за то постоје нарочито оправдани разлози, као и да на смештају не може провести дуже од два месеца, осим на основу сагласности Министарства. Из тог разлога евидентира се засебан податак о деци овог узраста на смештају у установама. **На дан 31.12.2017. године 7 деце узраста до 3 године је евидентирано на смештају у установама, што је значајно смањење у односу на крај претходне године када је на смештају било 16 деце овог узраста.** Међутим, неопходно је даље радити на напретку у смислу поштовања дечијих права и примене наведених законских одредби.

- Од укупног броја деце која су током 2017. године боравила на смештају у хранитељским породицама и установама ЦСР је сачинио план сталности **за око 60% од укупног броја деце.**
- На дан 31.12.2017. године, на евиденцији ЦСР налазило се **2.048 деце под сталном старатељском заштитом, што је 4% од укупног броја деце на евиденцији ЦСР.** Најчешћи разлози за примену старатељске заштите када су деца у питању, јесте када су родитељи лишени родитељског права односно пословне способности у 32% случајева, затим неадекватно родитељско старање у 30% случајева, и када су родитељи преминули у 21% случајева. Дакле **доминирају разлози у вези са функционалношћу родитеља у односу према деци и потврђује потребу за програмима подршке које треба усмерити на родитеље.**
- Више од половине деце има за старатеља познату особу (сродници и хранитељи). Ипак, и даље је број стручних радника ЦСР, који обављају послове старатеља деце веома висок и износи **44% (непосредно старатељство),** што се евидентира као неповољан тренд у односу на претходну 2016. годину када је удео непосредних старатељстава био 41%. Највећи број деце која су под старатељством на смештају су у хранитељским породицама, потом у сродничким породицама, домском смештају. Када се посматрају разлози престанка старатељске заштите над децом **најчешћи разлог је престанак старатељства услед пунолетства и присутан је у уделу од 68%,** а много ређе из других разлога као што су враћање старатељства родитељима одн. пословне способности или усвојење.
- У односу на све поступке у којима је ЦСР штитио права деце, **највећи број поступака је, као и претходних година у споровима око вршења родитељског права са уделом од 74%,** а потом следе поступци који се односе на регулисање односа деча и родитеља у споровима са уделом од 13%. Према броју деце у поступцима у којима је ЦСР на захтев суда одлучивао о заштити права детета у 2017. години, **повећање се евидентира у поступцима који се воде за издржавање детета као и у прекршајним и кривичним поступцима према родитељима због преступа у вршењу родитељског права,** док се смањење евидентира у броју поступака и броју деце у споровима за вршење родитељског права и регулисање контаката детета и родитеља.
- Подаци о **броју поступака које ЦСР покреће пред судом у заштити права детета су на истом нивоу у односу на претходни период** без значајних осцилација, међутим оно што јесте интересантно, сагледати ове податке као показатељ иницијативности ЦСР у покретању и неких других поступака за заштиту права детета, јер се ЦСР најпре опредељује за лишење родитељског права.
- Примена мере превентивног надзора је на истом нивоу у односу на претходну годину, а можемо констатовати да је **примена мере корективног надзора у благом порасту у односу на претходну годину - значајније повећање се евидентира у примени мере Упозорења родитељима о недостацима у вршењу родитељских права,** док су остале мере на истом нивоу примене као и претходних година.

Послови у вршењу јавних овлашћења

- У току 2017. године у ЦСР у Војводини је евидентирано укупно **6.899 пријава породичног и партнерског насиља**, што је значајно **повећање од 26% у односу на претходну годину**. Повећање броја жртава насиља се иначе евидентира у дужем протеклом периоду и то у свим узрасним групацијама: деце, младих, одраслих и старијих.
- Константно повећање броја пријава за насиље које се евидентира, свакако не може се тумачити искључиво као последица пораста насиља већ је резултат и других фактора, **пре свега ефикаснијег одговора институција, а од 2017. године и као резултат примене новог закона о спречавању насиља**.
- Од укупно 6.899 евидентираних пријава **21% су пријаве за случајеве насиља у којима су деца жртве**, док је удео од 79% пријава за остале узрасне групације (пунолетних). Међу пунолетним жртвама насиља 13% су млади, 72% одрасли и 15% старији.
- Прикупљени подаци о врсти доминантног облика насиља говоре да је када су **деца у питању евидентиран највећи број пријава за емоционално насиље у уделу од 47%**. Када су пунолетни корисници жртве насиља у питању, слика о доминатној врсти насиља је нешто другачија, физичко и психичко насиље су заступљени у приближно истом уделу. Жене су чешће жртве насиља у односу на мушкарце у свим узрасним групацијама, а најбројније су групације **жена у одраслој доби које су претрпеле физичко и психичко насиље и оне заједно чине 51% укупног броја жртава свих узрасних групација по свим врстама насиља**.
- Највише пријава насиља у ЦСР је и у 2017. години стигло **од полиције, 72%** свих пријава. У **највећем уделу починиоци су партнери жртве и чине 31%** свих пријава.
- У поступању ЦСР у случајевима пријава насиља **над децом**, евидентира се да **у 49% случајева ЦСР реагује пружањем материјалне, правне и или стручно саветодавне подшке** и помоћи детету и родитељу у ЦСР. У укупно 8% случајева ЦСР је заштито дете издвајањем из породице без родитеља и у 6% случајева **издвајањем детета** са ненасилним родитеља. **Број поступака пред судом за заштиту деце је удвостручен у односу на претходну годину** (највећи удео од 43% чине поступци за потпуно или делимично лишење родитељског права).
- У **заштити пунолетних** жртава насиља поступање ЦСР у 2017. години се у **63% случајева подразумевало пружање материјалне, правне, или саветодавне подршке жртви** насиља у оквиру ЦСР. **Број поступака пред судом за заштиту пунолетних жртава насиља које је ЦСР покренуо је удвостручен у односу на претходну годину**. Такође, број

изречених мера заштите од насиља у породици (мере према Породичном закону) више је него удвостручен у односу на број мера у претходном периоду.

- Током 2017. године, у укупном броју од 61.452 деце на евиденцији ЦСР евидентирано је **6.463 деце са проблемима у понашању и у сукобу са законом**. Деца са проблемима понашању чине 40%, а деца у сукобу са законом 60% укупног броја деце евидентирани по овим обележјима. Око 50% у укупном броју деце и са проблемима у понашању и у сукобу са законом чине новоевидентирана деца - која први пут чине преступе.
- Број изречених васпитних налога је мањи у односу на претходну годину, док значајних одступања у броју изречених васпитних мера нема.

Услуге

- У делу извештаја који се односи на услуге у заједници истичемо да приказ броја корисника треба узети као илустративни, имајући у виду да постоји значајан број корисника који могу да буду обухваћени услугама али нису упућени од стране ЦСР, односно ЦСР о њима нема сазнања. Покрајински завод за социјалну заштиту за 2017. годину ће по први пут урадити збирни извештај о раду пружалаца локалних услуга са територије Војводине, који су лиценцирани. Међутим, ово и даље оставља простор у којем одређени број услуга/пружалаца неће бити обухваћен анализом (оне услуге које не подлежу лиценцирању и пружаоци који пружају услугу али нису још увек лиценцирани).
- Према расположивим подацима из извештаја ЦСР, најразвијенија је услуга помоћи у кући са укупно 1.406 корисника, а њени најбројнији корисници су старијег доба, затим и одрасли корисници са инвалидитетом. Деца и млади најчешће користе услуге дневног боравка као и услугу личног пратиоца и помоћи у кући. Значајан је и број од преко 5.000 корисника саветодавно терапијских услуга, док је број корисника услуга подршке за самостални живот особа са инвалидитетом и младих који напуштају наш систем више него симболичан. Исти је закључак и у вези са услугом породичног сарадника као видом подршке биолошкој породици.